

Langeland Kommune
Børnehaven Nordstjernen

DEN STYRKEDE PÆDAGOGISKE LÆREPLAN

Rapporten er hentet: 14-07-2020

INDHOLDSFORTEGNELSE

INTRODUKTION	2
Læsevejledning	2
Dagtilbuddets beskrivelse til læreplanen	Fejl! Bogmærke er ikke defineret.
DET PÆDAGOGISKE GRUNDLAG - Redskab til selvevaluering	6
Et pædagogisk læringsmiljø hele dagen	7
Børnesyn og børneperspektiver	11
Børns leg	13
Det brede lærings syn	16
Samspil og relationer.....	19
Børn i udsatte positioner og alle børns deltagelse i børnefællesskaberne	22
Evaluerende pædagogisk praksis	24
Forældresamarbejde om børns trivsel, læring, udvikling og dannelse.....	28
Sammenhængende overgange	31
PÆDAGOGISK GRUNDLAG - Ministeriets læreplanskabelon.....	33
Børnesyn, Dannelse og børneperspektiv, Leg, Læring og Børnefællesskaber.....	34
Pædagogisk læringsmiljø	34
Samarbejde med forældre om børns læring.....	34
Børn i udsatte positioner	35
Sammenhæng til børnehaveklassen	35
ØVRIGE KRAV	36
Det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø	36
Inddragelse og samarbejde	39
DE SEKS LÆREPLANSTEMAER	41
Alsidig personlig udvikling	42
Social udvikling.....	44
Kommunikation og sprog	46
Krop, sanser og bevægelse	48
Natur, udeliv og science.....	50
Kultur, æstetik og fællesskab	52
UDVIKLINGSPLANER	54
EVALUERINGSKULTUR.....	55

INTRODUKTION

I Danmark går stort set alle børn i alderen 0-6 år i dagpleje, vuggestue eller børnehave hver dag. Det giver dagtilbuddene en unik rolle i forhold til at understøtte alle børns generelle trivsel og udvikling. Siden 2004 har alle dagtilbud i Danmark skullet arbejde med børns læring med udgangspunkt i en pædagogisk læreplan. Som en del af den pædagogiske læreplan har dagtilbud skullet opstille mål for børns læring inden for seks centralt fastsatte læreplanstemaer. Som led i at styrke kvaliteten i dagtilbud blev det som en del af dagtilbudsaftalen Stærke dagtilbud – alle skal med i fællesskabet fra 2017 aftalt, at der skulle udarbejdes en ny lovgivningsmæssig ramme for arbejdet med den pædagogiske læreplan i dagtilbud. De nye regler om den pædagogiske læreplan blev vedtaget i Folketinget i maj 2018. Ændringen af dagtilbudsloven tager afsæt i det samlede forslag til en styrket pædagogisk læreplan, som en mastergruppe og seks arbejdsgrupper afleverede i slutningen af 2016. De nye regler ligger således i forlængelse af Master for en styrket pædagogisk læreplan.

Det er intentionen, at dagtilbuddets pædagogiske læreplan, med udgangspunkt i elementerne fra det pædagogiske grundlag samt i de pædagogiske mål og indholdsbeskrivelser for læreplanstemaerne, skal fungere som et pædagogisk redskab, der via korte, relevante pædagogiske refleksioner og eksempler skal skabe en klar fælles retning for det pædagogiske arbejde, der foregår i dagtilbuddet. Herunder sikres, at den intenderede pædagogik er til stede hele dagen og i alle aktiviteter, rutiner med børnene mv. Læreplanen skal således indeholde nogle overordnede relevante refleksioner over og eksempler på, hvordan det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbuddet inddrager børnenes perspektiv og børnefællesskabet og tager højde for den konkrete børnegrupes sammensætning og børnenes forskellige forudsætninger og behov. Eksemplerne skal være retningsgivende for personalet i det daglige pædagogiske arbejde med børnene.

Den lokale udfoldelse

Udarbejdelsen af dagtilbuddets pædagogiske læreplan skal bygge på de udfordringer, styrker og kompetencer, dagtilbuddet har lokalt. Det er en ledelsesbeslutning, hvordan man mest hensigtsmæssigt udformer sin pædagogiske læreplan inden for de rammer, der er fastsat i loven og af kommunalbestyrelsen. I arbejdet med den pædagogiske læreplan kan man lade sig inspirere af en række understøttende materialer. Rambølls modul til arbejdet med den pædagogiske læreplan bygger således på evalueringsinstituttets (EVA's) Redskab til selvevaluering, som er et redskab til understøttelse af dagtilbuddenes refleksion over og vurdering af egen praksis. (For yderligere information se Hovedpublikationen s. 9)

Læsevejledning

Resultatet af en vurdering i den styrkede pædagogiske læreplan skal betragtes som et kvalificeret øjebliksbillede af dagtilbuddet, der bør indgå i en samlet faglig vurdering af behovet i det enkelte dagtilbud. Resultaterne af vurderingerne i den styrkede læreplan kan altså ikke stå alene, men skal altid anvendes som led i en helhedsbetragtning af dagtilbuddet.

Gennemsnitsgraf

Dagtilbuddets resultater vises på en rød/gul/grøn skala fra 0 til 5, hvor værdierne er tillagt følgende betydning:

Slet ikke	I mindre grad	I nogen grad	I høj grad	I meget høj grad
-----------	---------------	--------------	------------	------------------

Børnehuset Nordstjernen er en mindre institution beliggende på Nordlangeland.

Nordstjernen er under samme tag med Nordskolen, derfor huser vi børn i alderen 0-12 år. Vi består af en småbørnsgruppe, en børnehave og en sfo beliggende på skolen. Personalet har opgaver på flere af stuerne, så det er vigtigt at kunne være fleksibel og omstillingsparat, så vi kan få kvalitet i hverdagen og tilbyde både børn og voksne det bedste med udgangspunkt i høj faglighed og professionalisme.

Vi arbejder ud fra kommunens værdigrundlag, samt de overordnede retningslinjer i forhold til den nye styrkede læreplan.

Kvalitet og høj faglighed er i højsædet hos os. Vi møder børn og familier med positiv forventning og med plads til forskellighed. Uanset barnets udviklingsniveau skaber vi deltagelsesmuligheder for alle og arbejder med devisen om, at alle har noget at byde ind med i fællesskabet.

Hos os er den røde tråd i barnets liv en vigtig værdi. Vi skaber synlighed, tydelighed, genkendelighed og trykthed i det enkelte barns liv og dets familie.

Vi arbejder intenst på hver dag at dygtiggøre os og øge vores faglighed og professionalisme. Vi skal være kreative i forhold til at være innovative, grundet både vores beliggenhed samt den lille størrelse af institution, som vi har. Medarbejderne skal kunne besidde flere forskellige kompetencer og arbejde på tværs af professioner. Det styrker vores faglighed, professionalisme og også vores synlighed i lokalsamfundet.

"Nordstjernen & Nordskolen - En god start på livet!"

NORDSTJERNEN

- En god start på livet!

Et inkluderende, trygt og udviklende dagtilbud
www.nordskolen.dk

- Flot indrettet daginstitution med bl.a motorikrum og Snoezelrum
- Velindrettet legeplads
- Omgivet af vild natur
- Dygtige pædagoger/medhjælpere
- Trygt, overskueligt og udviklende miljø
- Fantastisk forældregruppe
- Udvidet åbningstid

Har I lyst til et besøg, er I meget velkomne til at kontakte:
 Bettina Greve, Skole- og Dagtilbudsleder: 21 76 01 46
 Jette Jakobsen, Pædagogisk Teamkoordinator:
 30 89 66 90

**Besøg
 - Vi glæder
 os til at tage
 imod jer.**

SNØDEVEJ 138 • 5953 TRANEKÆR

Vi mener, vi kan noget særligt. Vi kan give barnet tryghed fra starten på livet til udgangen af 6. kl. Børnene møder både jævnaldrende men også ældre eller yngre børn, de kan spejle sig i eller udvikle sig sammen med. Fællesskabsfølelsen styrkes ved fælles temauger på tværs af alder, fællesarrangementer, samt i hverdagen, hvor børnene mødes på gangene eller på legepladsen/skolegården.

Vi tilbyder børnene forskellige pædagogiske læringsmiljøer med plads til både vilde og stille udfoldelser. Vi har bl.a. et motorikrum med klatrevæg, gynger og legetårn samt et Snoezelrum med plads til ro og fordybelse.

Vores legeplads er opbygget i forskellige zoner, med plads til cykling, leg i sandkasse, klatre på legetårn, motorikbane, mobil bålplads m.m.

Vi arbejder intenst på at styrke vores tilgang til natur, så vi kan tilbyde børnene en bred palette af aktiviteter både ude og inde.

Hverdagen er opbygget med både planlagte og spontane pædagogiske aktiviteter, tid til leg, fokus på rutinesituationer og med børneperspektivet som en central del af vores pædagogik.

Børnene møder de lærere og pædagoger, de skal have i skolen senere i livet. Det giver mere tryghed og styrker den røde tråd i barnets liv.

Med en åbningstid fra kl. 6-17 i hverdage og kl. 6-16 fredag er det vigtigt, at samle børnegrupperne i ydretiderne, så vi bedst muligt kan give tryghed og omsorg for børnene hele dagen, samt højne kvaliteten i hele åbningstiden. Det giver også børnene en forståelse for og kendskab til forskellige aldersgrupper og styrker legen på tværs af alder.

Vi har et fantastisk samarbejde med skolebestyrelsen, som bakker op om nye ideer, er innovative og forstår husets sammensætning med styrker og udfordringer.

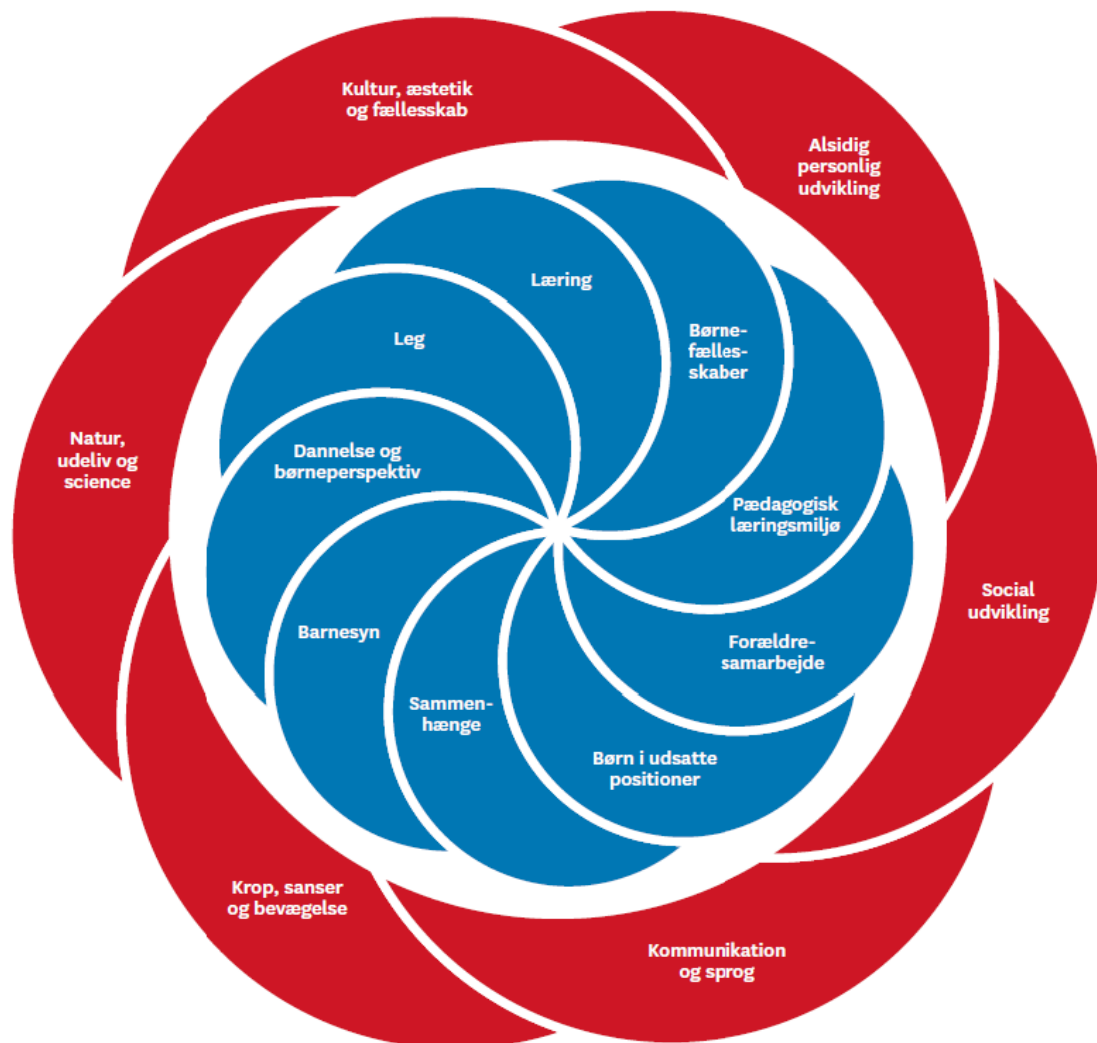

DET PÆDAGOGISKE GRUNDLAG - Redskab til selvevaluering

Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag. Det pædagogiske grundlag består af en række fælles centrale elementer, som skal være kendetegnende for den forståelse og tilgang, hvormed der skal arbejdes med børns trivsel, læring, udvikling og dannelse i alle dagtilbud i Danmark. Nogle elementer i form af eksempelvis barnesynet skal altid være til stede i det pædagogiske læringsmiljø, mens andre elementer såsom eksempelvis forældresamarbejdet og arbejdet med at skabe en god overgang til børnehave-klassen kan være mere til stede i nogle sammenhænge end i andre.

Den styrkede pædagogiske læreplan

Det fælles pædagogiske grundlag
og de seks læreplanstemaer

Et pædagogisk læringsmiljø hele dagen

Et stærkt pædagogisk læringsmiljø rummer alle de centrale elementer i det fælles pædagogiske grundlag i den styrkede pædagogiske læreplan. Det handler om at arbejde bevidst med, at alle børn trives, lærer, udvikler sig og dannes. Det pædagogiske læringsmiljø skal tilrettelægges gennem hele dagen – så det omfatter både leg, spontane og planlagte aktiviteter og rutiner. Tilrettelæggelsen skal ske ud fra hensyn til børnenes perspektiv og børnefællesskabet og give børnene mulighed for at eksperimentere og bruge fantasien og udvikle deres kropslige, følelsesmæssige, sociale og kognitive kompetencer.

Pædagogisk læring igennem hele dagen

Vi arbejder hver måned ud fra 2 læreplanstemaer, som er sammensat i et årshjul, der sikrer, at vi understøtter og styrker målene for alle læreplanstemaerne. Det sætter vi ind i en aktivitetskalender, som hænger på vores informationstavle, samt sender den ud til forældrene.

Dette er et eksempel fra en aktivitetskalender: Læreplanstemaer: Social udvikling/Krop, sanser og bevægelse.

Aktivitetskalender Dragen – marts 2020		
Dato	De yngste børnehavebørn	Storegruppen
2.ma	Legefællesskaber - fokusord	Kl. 10.15-11.00: Sociale lege med 0. kl.
3. ti	Tema: Forårstegn	
4.on	Musik og bevægelse - fokusord	
5. to	Fokusord og sociale lege ude eller inde	
6. fr	Kl. 10.00: Samling med skolen, massage, Motorik i gymnastiksalen	Kl. 10.15-11.00: Sociale lege med 0. kl.

- Vi har en fast dagsrytme i både vores småbørnsgruppe og børnehave. Det er for at give børnene genkendelighed, tryghed og læring.
- Børnene deltager i de pædagogiske gøremål igennem dagen – vi anvender metoden vejledt deltagelse og er opmærksomme på deltagelsesmuligheder i den sociale interaktion.

Dagens program:

Småbørnsgruppen Lillebjørn	Børnehaven Dragestuen
Kl. 6.00-7.30 Morgenåbning med mulighed for morgenmad og hygge på tværs af stuer	Kl. 6.00-7.30 Morgenåbning med mulighed for morgenmad og hygge på tværs af stuer
Kl. 7.30-9.00 Fokus på god aflevering og dialog med forældrene Fokus på deltagelsesmuligheder i det sociale fællesskab	Kl. 7.30-9.00 Fokus på god aflevering og dialog med forældrene Fokus på deltagelsesmuligheder i det sociale fællesskab
Kl. 9.00-9.30 Samling og frugt Samling er med fokus på forskellige pædagogiske temaer, sang, dialog, sprogstimulering m.v.	Kl. 9.00-9.30 Samling og frugt Samling er med fokus på forskellige pædagogiske temaer, sang, dialog, sprogstimulering m.v.
Kl.9.30-9.50 Ca. 3 gange om ugen er der sproggrupper med særligt fokus på pædagogiske sprogstimulerende aktiviteter De børn der ikke deltager i dette, er med i nogle andre aktiviteter og lege på stuerne	Kl.9.30-9.50 Ca. 3 gange om ugen er der sproggrupper med særligt fokus på pædagogiske sprogstimulerende aktiviteter De børn der ikke deltager i dette, er med i nogle andre aktiviteter og lege på stuerne
Kl.9.50-10.30 Pædagogiske aktiviteter og lege med udgangspunkt i månedens læreplanstemaer	Kl.9.50-11.00 Pædagogiske aktiviteter og lege med udgangspunkt i månedens læreplanstemaer
Kl. 10.30- 10.50 Badeværelse, bleskift, håndvask m.v	
Kl. 10.50-11.30 Fælles frokost med medbragte madpakker	Kl. 11.15-12.00 Fælles frokost med medbragte madpakker
Kl. 11.30-12.00 Sovetid – ro til bleskift, finde dyne, sut, bamse m.m.	Kl. 12.00-12.30 Siesta – vi prioriterer, at børnene kommer ned i tempo ved enten en lille lur, stille musik, historielæsning, så deres energi bliver tanket op til at klare resten af dagen
Børnene vågner forskellige fra deres søvn. Nogle børn sover to gange om dagen	Kl.12.30-14.00 Deltagelsesmuligheder i forskellige sociale fællesskaber på legepladsen
Kl. 14.00-14.30	Kl. 14.00-14.30

Eftermiddagsmad Kl. 14.30-17.00	Eftermiddagsmad Kl. 14.30-17.00
Fokus på leg, afhentning, dialog med forældrene m.v.	Fokus på leg, afhentning, dialog med forældrene m.v.
Stuerne slås sammen med sfo kl. ca. 16.00	Stuerne slås sammen med sfo kl. ca. 16.00

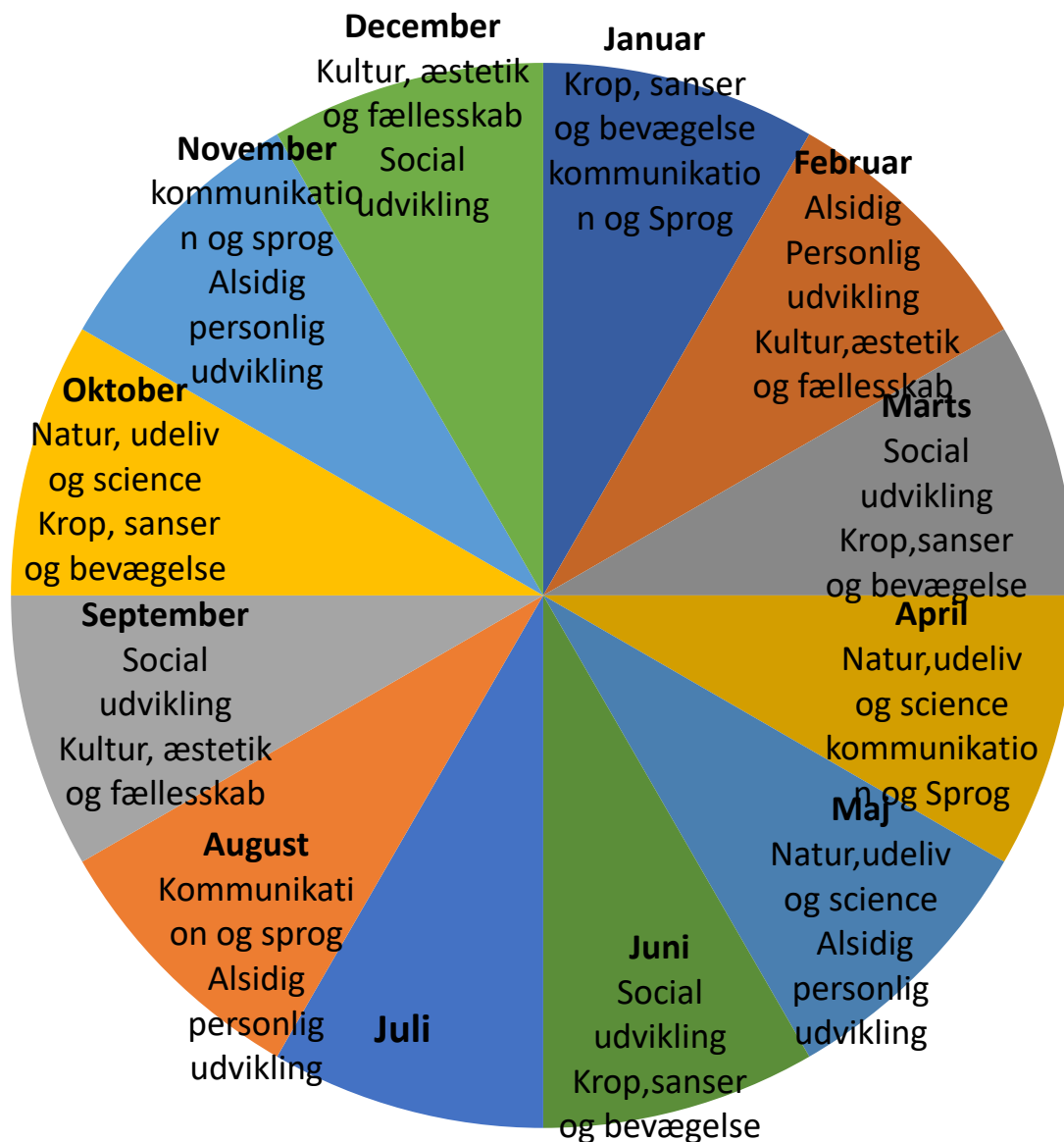

Dagtilbuddets vurdering

Nedenstående graf viser Børnehaven Nordstjernen's vurdering af egen praksis på baggrund af følgende spørgsmål:

I hvilken grad skaber vi et pædagogisk læringsmiljø for alle børn, hvor børnene får de bedste betingelser for at trives, lære, udvikle sig og dannes inden for følgende typer af situationer?
 Børnehaven Nordstjernen vurderer i Børnehaven Nordstjernen har endnu ikke foretaget en vurdering af ovenstående spørgsmål

Nordstjernens Årshjul læreplanstemaer 2020/2021

Børn i udsatte positioner skal være en betydningsfuld del af børnefællesskabet. Alle børn har krav på at blive stimuleret og blive mødt med positive forventninger (Den styrkede læreplan)

Børnesyn og børneperspektiver

Barnets liv her og nu er vigtigt, og børns trivsel, læring, udvikling og dannelse handler bl.a. om, hvad der optager dem, og hvad der kan give dem et godt børneliv i dagtilbuddet. At inddrage børneperspektiver vil sige at skabe sig et generelt indtryk af børnenes mange oplevelser i, forståelser af og holdninger til dagtilbuddet som afsæt for at understøtte deres trivsel, læring, udvikling og dannelse. Børnenes perspektiver udgør en helt central og unik feedback i arbejdet med at skabe et stærkt pædagogisk læringsmiljø. Hvad der er betydningsfuldt for børn, kan fx komme til udtryk, når børn tager billeder af, tegner/former/fortæller om eller viser de ting og steder, der er vigtige for dem.

Dagtilbuddets refleksion

I Nordstjernen forstår vi børnesyn og børneperspektiver ved, at de voksne er gode til at møde og se børnene, der hvor de er, samt at børnene har forskellige behov og udvikler sig forskelligt.

Eksempel på børnesyn:

I aktiviteter er der plads til at børnene deltager forskelligt. Vi tager udgangspunkt i deres personlighed, styrker og udfordringer og bringer dem i spil på barnets præmisser, men også med øje for at udfordre barnet til udvikling.

Eksempel på børneperspektiver:

Vi møder børnene anerkendende og forsøger at fange børnenes idéer både i de planlagte og spontane aktiviteter. Fx indbyder vi børnene med mulighed for medbestemmelse til at udvikle aktiviteterne bl.a. ved musik, samling, leg mv.

Vi er meget optaget af dannelse i Nordstjernen, hvor alle børn får medindflydelse på egen hverdag i både det lille, store og lokale fællesskab. Vi skaber trygge, pædagogiske læringsmiljøer, hvor legen er udgangspunkt for trivsel, udvikling og dannelse.

Eksempler på dannelse:

Hos os er sproget med til at danne, vi arbejder både med 'Tips by Text' og 'Vi lærer sprog' og gør en særlig indsats med sprogarbejdet. Rutinesituationer ser vi også som et

dannende islæt, hvor børnene deltager aktivt i et forpligtende fællesskab, fx i spisesituationen, hvor også ro, tid og nærvær er vigtigt.

Dagtilbuddets vurdering

Nedenstående graf viser Børnehaven Nordstjernen's vurdering af egen praksis på baggrund af følgende spørgsmål:

I hvilken grad bruger vi disse forskellige tilgange til at inddrage børnenes perspektiver?

Børnehaven Nordstjernen's vurdering

Børnehaven Nordstjernen har endnu ikke foretaget en vurdering af ovenstående spørgsmål.

Børns leg

Leg har en værdi i sig selv og er grundlæggende for børns sociale og personlige læring og udvikling. Legen skabes på børnenes præmisser og fremmer bl.a. deres fantasi, fordybelse og nysgerrighed. Det pædagogiske personale skal sikre, at der er rum og tid til legen. Nogle gange skal legen rammesættes og understøttes af det pædagogiske personale, for at alle børn kan være med, og for at legen udvikler sig positivt for hele børnegruppen.

Dagtilbuddets refleksion

Vi har de bedste forudsætninger for at skabe fællesskaber på tværs, idet vi er fysisk indenfor rækkevidde af børn fra spæde til puberteten og vores familier er fra mindst mulige til størst mulige i antal medlemmer og fra laveste til højeste sociale trin i samfundet! Denne mangfoldighed er en gave og vi anerkender, at alle børn og familier er gode til at tilgodese individuelle hensyn, samtidig med vi stiller krav til børn og voksne om at anerkende hinanden.

Legen spiller en stor rolle i hverdagen, og derudover er legen også på aktivitetskalenderen, så vi sikrer den har stor betydning. Legen danner, udvikler og stimulerer det enkelte barn og understøtter og styrker fællesskabet, både på tværs af stuer og i mindre og større grupper.

Vi er meget opmærksomme på de voksnes rolle i legen. Vi anvender metoden vejledt deltagelse, og guider og støtter børnene i deres lege, både de organiserede og spontant opståede lege. De voksne er opmærksomme på voksenignangsatte lege for at skabe deltagelsesmuligheder ind i det sociale fællesskab. Det understøtter både dem, som er socialt udfordret og styrker dem, som har en god fantasi. Børnenes perspektiver inddrages i legene, både de voksenignangsatte og de spontant opståede.

Vores inderum og uderum er indrettet med øje for børnenes legefællesskaber, inklusion, børneperspektiv, stimuli, udvikling, læringsmiljøer. Det giver børnene de bedste forudsætninger for udvikling af deres leg og skabe deltagelsesmuligheder ind i det sociale samspil. Vi er meget opmærksomme på, hvor og hvordan børnene leger, hvilken børnegruppe vi har, deres dynamik m.v., så vi kan imødekomme, stimulere, indrette, guide og understøtte børnenes leg.

Vi forsøger at fange børnenes fantasi, understøtte den og videreudvikle den gennem dialog, spejling, voksenpositionering, anerkendelse og nysgerrighed.

Vi gør et godt stykke arbejde for at forklare legens værdi og betydning for forældrene. Vi italesætter vores indretning, og forklarer legens betydning for børnenes dannelse, udvikling, trivsel og læring.

Gennem artikler, kurser og teori tilegner personalet sig viden indenfor området og sammen reflekterer vi over legens betydning og værdi. Til p-møder anvender vi "Læreblomst-tæppet" til at gennemgå og reflektere over dagligdagens små episoder, lege mv.

Dagtilbuddets vurdering

Nedenstående graf viser Børnehaven Nordstjernen's vurdering af egen praksis på baggrund af følgende spørgsmål:

I hvilken grad indtager vi disse forskellige roller for at understøtte børnenes leg, så legen udvikler sig positivt for alle børn?

Børnehaven Nordstjernen's vurdering

Børnehaven Nordstjernen har endnu ikke foretaget en vurdering af ovenstående spørgsmål.

Det brede læringssyn

Børns læring i dagtilbud skal forstås bredt og handler om at understøtte børnenes kropslige, følelsesmæssige, sociale og kognitive udvikling og forståelse. Fx nysgerrighed, gåpåmod, selvværd, sprog og motorik. Det brede læringssyn er afspejlet i de seks læreplanstemaer, som dækker mange forskellige aspekter af børns læring. Udgangspunktet for børnenes læringsprocesser er den legende tilgang. Læringsprocesserne understøttes, når man følger børnenes undren og nysgerrighed, bygger videre på deres spontane interesse og skaber et udfordrende og alsidigt pædagogisk læringsmiljø. Det sker, når børnene leger og udforsker, i børneinitierede og vokseninitierede aktiviteter, i lege og i rutinesituationer samt i samspillet med andre.

Dagtilbuddets refleksion

Hverdagen i Nordstjernen bærer præg af forskellige læringsprocesser. Alt lige fra hverdagens gøremål, dialoger, sanseindtryk og aktiviteter er forbundet med ordet læring. Læring sker igennem hele dagen og styrker børnenes dannelse, trivsel og udvikling.

Vi arbejder med særlige fokuspunkter i personalegruppen. Det kan være et særligt fokus på selvhjulpenhed i garderoben og den voksnes anvendelse af metoden vejledt deltagelse. Ligeledes et fokus på voksenpositionering og hvilken betydning det har for både nærvær, dialog, omsorg og deltagelsesmuligheder i den sociale interaktion. Det giver en særlig skarphed i det pædagogiske arbejde, som både udvikler personalet, men også styrker og udvikler det pædagogiske læringsmiljø for børnene.

De voksnes nysgerrighed på børneperspektiverne, når børnene mødes i børnehøjde og med deres perspektiv for øje, sætter et særligt fokus på børnenes nysgerrighed, undren og spontane input i læringsprocesserne. Børnene føler sig set, hørt og forstået. Samtidig skærper det personalets pædagogiske faglighed og styrker Nordstjernens kerneopgave og kvalitet.

Vi tilbyder forskellige aktiviteter i løbet af dagen med udgangspunkt i børnegruppens styrker og udfordringer, dynamik, aldersspredning m.m. Den legende tilgang er i højsædet og danner rammen for lege, rutiner og aktiviteter.

Vigtigheden af læringsprocesser og forståelsen af at koble teori og praksis er i højsædet i både tilrettelæggelsen af læringsmiljøet, vores tilgang til børnene samt vores fælles forståelse for et godt dagtilbud.

Børneperspektiverne sætter deres præg i planlægningen og udførelsen af gøremål og aktiviteter. Det kan man se, når man besøger Nordstjernen. Børnene deltager aktivt i hverdagen. I de voksenplanlagte aktiviteter er der plads til børnenes undren,

nysgerrighed, fantasi og ideer. Aktiviteterne, som er med udgangspunkt i læreplanstemaerne, kombinerer de voksens ideer med børnenes ideer, hvor børnene befinder sig udviklingsmæssigt, deres styrker både individuelt og fællesskabsmæssigt.

Vi undersøger og anvender nye iagttagelsesmetoder, hvor børnenes stemmer kommer i spil. Det giver os et indblik i børneperspektiverne, så vi kan understøtte og guide børnene i deres læring, dannelse, trivsel og udvikling. Samt skærpe vores pædagogiske tilgang og øge kvaliteten både i børnehøjde og voksenhøjde.

Dagtilbuddets vurdering

Nedenstående graf viser Børnehaven Nordstjernen's vurdering af egen praksis på baggrund af følgende spørgsmål:

*I hvilken grad har vi fokus på hver af disse tilgange, når vi arbejder med brede læringsprocesser?
Arbejde med/ud fra...*

Børnehaven Nordstjernen's vurdering

Børnehaven Nordstjernen har endnu ikke foretaget en vurdering af ovenstående spørgsmål.

Samspil og relationer

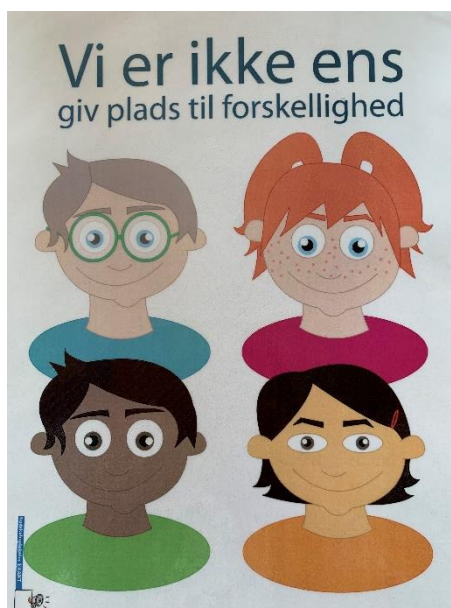
Samspil og relationer mellem det pædagogiske personale og børnene har stor betydning for, at børnene trives, lærer, udvikler sig og dannes. Samspil og relationer dækker over alle de situationer, hvor børn og pædagogisk personale kommunikerer eller er sammen om noget. Kvaliteten af samsillet og relationerne påvirker hele det pædagogiske læringsmiljø. Gode relationer handler om, at børnene har en tryk tilknytning til det pædagogiske personale, så de har en sikker base, hvorfra de kan udforske verden. Det handler om, at det pædagogiske personale er opmærksomt og lydhørt i samspil med børnene, og at børnene får mulighed for nærvær og fordybelse med dem og i børnefællesskabet.

Dagtilbuddets refleksion

Vores indretning er med udgangspunkt i pædagogiske læringsmiljøer, som understøtter de forskellige børnefællesskaber - både de etablerede og de spontane. Vi har et udbud af forskellige miljøer med mulighed for low og high arousal, fx motorikrum, Snoezelrum, læsemiljø, huler mv.

Eksempler på børnefællesskaber:

Som professionelle går vi foran, for at skabe deltagelsesmuligheder for børnene i det sociale samspil. Igennem nærvær, observation og faglighed er vi med til at skabe deltagelsesmuligheder i børnefællesskaber, for at støtte op om barnets trykke tilknytning i samsillet med relationerne. Vi er også bevidste om at udfordre børnene i nye fællesskaber og lege og italesætter vores forskellighed, fx køn, alder og udvikling. Et eksempel på en plakat i Nordstjernen kunne se sådan ud:

I vores dagligdag går leg, dannelse og udvikling hånd i hånd. Vi tilbyder børnene et læringsmiljø med planlagte lege og aktiviteter med plads til spontanitet og børneperspektiver

Eksempel: Leg med hånddukker. Nogle børn vil gerne lege med dukkerne. De begynder at tale med dukkerne. Den voksne griber ideen, og laver rammerne til et dukketeater. Købmandsdisker er rammerne med tæpper som forhæng. Børnene vil gerne have musik. Vi finder en cd og sætter på. Den voksne spørger, om de ikke vil have publikum, når de har øvet. Det vil børnene gerne. De går rundt i børnegruppen og annoncerer forestillingen. Den voksne hjælper med pladser til publikum og guider, hvis de har brug for hjælp. Den voksne italesætter vigtigheden af, at alle er vigtige i legen, også publikum. Nogle andre børn får også blod på tanden til at afprøve. Børnene udvikler legen sammen, med den voksne på sidelinjen.

Dette er et meget godt eksempel på fordybelse, nærvær, dannelse, fællesskab og udvikling. Den voksne arbejder med vejledt deltagelse og inddrager børneperspektiver. Der skabes deltagelsesmuligheder og alle har noget at byde ind med.

I hverdagen italesætter vi ting, følelser, gøremål m.m. Vi bruger vores kropssprog, når det verbale sprog ikke er tilstrækkeligt. For os er det vigtigt at visualisere vores beskeder til børnene. Vi fortæller i billeder, gentager, peger m.m.

Vi arbejder meget med måden at gå i dialog med børnene på og omgangstonen til hinanden. Vi inddrager børneperspektiver i forskellige kontekster og får barnets stemme i spil. Ligeledes vejleder og guider vi børnene i dialogens kunst og som kan indgå i en samtale fx. vente på tur, række hånden op, lytte m.m.

Det er vigtigt for os, at alle bliver hørt, set og anerkendt og vi er meget opmærksomme på, at hver enkelt finder tryghed i et fællesskab, enten i det mindre eller det større fællesskab. Føler et barn sig utryk i et større fællesskab, bruger de voksne vejledt deltagelse og går foran for at støtte og guide barnet. Gennem nærvær og relation skaber vi grobund for tryghed hos barnet, med mulighed for deltagelsesmuligheder i det større fællesskab.

Dagtilbuddets vurdering

Nedenstående graf viser Børnehaven Nordstjernen's vurdering af egen praksis på baggrund af følgende spørgsmål:

I hvilken grad har vi fokus på disse tilgange i vores arbejde med at skabe gode samspil og relationer?

Børnehaven Nordstjernen's vurdering

Børnehaven Nordstjernen har endnu ikke foretaget en vurdering af ovenstående spørgsmål.

Børn i udsatte positioner og alle børns deltagelse i børnefællesskaberne

Børn leger, lærer og dannes i børnefællesskaber, og deres relationer til hinanden er afgørende. Det pædagogiske personale skaber rammerne for, at alle børn med deres forskellige forudsætninger deltager og oplever sig som en del af børnefællesskaberne. Særligt for børn i udsatte positioner handler det om, at de bliver mødt med positive forventninger og oplever mestring, samt at sikre, at de er en betydningsfuld del af fællesskabet. Kvaliteten af det pædagogiske læringsmiljø gør en forskel for børn i almindelighed og særligt for børn i udsatte positioner.

Dagtilbuddets refleksion

En værdi for os er respekten for forskellighed, hvor alle børn bliver mødt i øjenhøjde. Hos os møder vi børn og forældre med positive forventninger og arbejder målrettet med styrker og udfordringer i tæt dialog og samarbejde med forældrene.

Vi har et tæt samarbejde med Familieafdeling, PPR, sundhedsplejerske og tale- og hørekonsulenterne. Hvis vi ser et barn i mistvivl, tager vi det alvorligt og går i dialog med forældrene og alle i personalegruppen er informeret om evt. pædagogiske tiltag.

Eksempel:

I perioder prioriterer vi at støtte og guide barnet 1:1 i hverdagen. Det er vigtigt for os at bruge vejledt deltagelse og personalegruppen er i tæt dialog om børnenes særlige udfordringer. Vi er meget fleksible netop for at kunne understøtte og udvikle børn i udsatte positioner. Børn og familier i udsatte positioner giver vi særlig støtte og inviterer ind til dialog eller på en kop kaffe.

Vi arbejder med at møde alle børn og forældrene positivt og fordomsfrit. Vi anerkender at nogle har noget med sig i rygsækken og derfor kan tingene være sværere end for andre.

Det er vigtigt, at vi kigger på barnets styrker og ikke arbejder med "fejlfinding". Hvordan kan vi understøtte barnet, hvad der er på spil, blive nysgerrige på, hvorfor barnet agerer som det gør mm? Det er vigtigt at se det fra barnets perspektiv.

Vi er nysgerrige på børnenes legefællesskaber og arbejder med øje for den sociale inklusion. Vi spejler børnenes følelser og sætter ord på både det gode og det svære. Hvis et barn har svært ved at få kontakt til de andre børn, guider og støtter vi barnet til deltagelsesmuligheder i fællesskabet. Hvis barnet driller eller siger nogle ting, der ikke passer ind i konteksten, så kigger vi bagom adfærden og vi bliver nysgerrige på barnets ageren. Hvad kan der være på spil, hvad vil barnet sige mm? Det er så vigtigt, at vi ser det fra forskellige perspektiver. På den måde oplever børnene sig også mere set, hørt og forstået.

Vi er ofte i dialog i personalegruppen, hvis vi ser et mønster i at et barn enten har det svært eller mistrives. Vi observerer sammen og er særligt opmærksomme på barnets eller børnenes ageren i fællesskabet. Hvis vi ser det forskelligt, så reflekterer vi over det og bliver nysgerrige på hvorfor. Det giver os ligeledes et bredere grundlag at reflektere over samt at vi sammen evt. kan finde nye handle måder og nye måder at anskue barnet på.

Dagtilbuddets vurdering

Nedenstående graf viser Børnehaven Nordstjernen's vurdering af egen praksis på baggrund af følgende spørgsmål:

I hvilken grad bruger vi disse tilgange til at sikre, at alle børn trives, lærer, udvikler sig og dannes i børnefællesskaberne?

Børnehaven Nordstjernen's vurdering

Børnehaven Nordstjernen har endnu ikke foretaget en vurdering af ovenstående spørgsmål.

Evaluerende pædagogisk praksis

Evaluerende pædagogisk praksis handler om løbende og systematisk at evaluere sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnegruppens trivsel, læring, udvikling og dannelse. En systematisk evaluerende pædagogisk praksis styrker kvaliteten af det pædagogiske læringsmiljø og sikrer, at det hele tiden er justeret og tilpasset den aktuelle børnegruppens behov.

Dagtilbuddets refleksion

Det seneste halve år har vi skærpet vores opmærksomhed for vores pædagogiske faglighed og evaluering.

Til personalemøderne forbereder personalet små hverdagsepisoder som vi gennemgår på "Læreblomst-tæppet". Én fortæller og bevæger sig rundt i de forskellige temaer, de andre lytter, reflekterer og stiller gode og nysgerrige spørgsmål. Teori bliver koblet på praksis, og det øger fagligheden og kvaliteten af den pædagogprofessionelle tilgang. Personalet får en viden om brugen af den nye styrkede læreplan, dens bevægelighed, fleksibilitet og styrkede pædagogiske tilgang, hvordan man anvender den i praksis og samtidig får skærpet og udvidet vores viden.

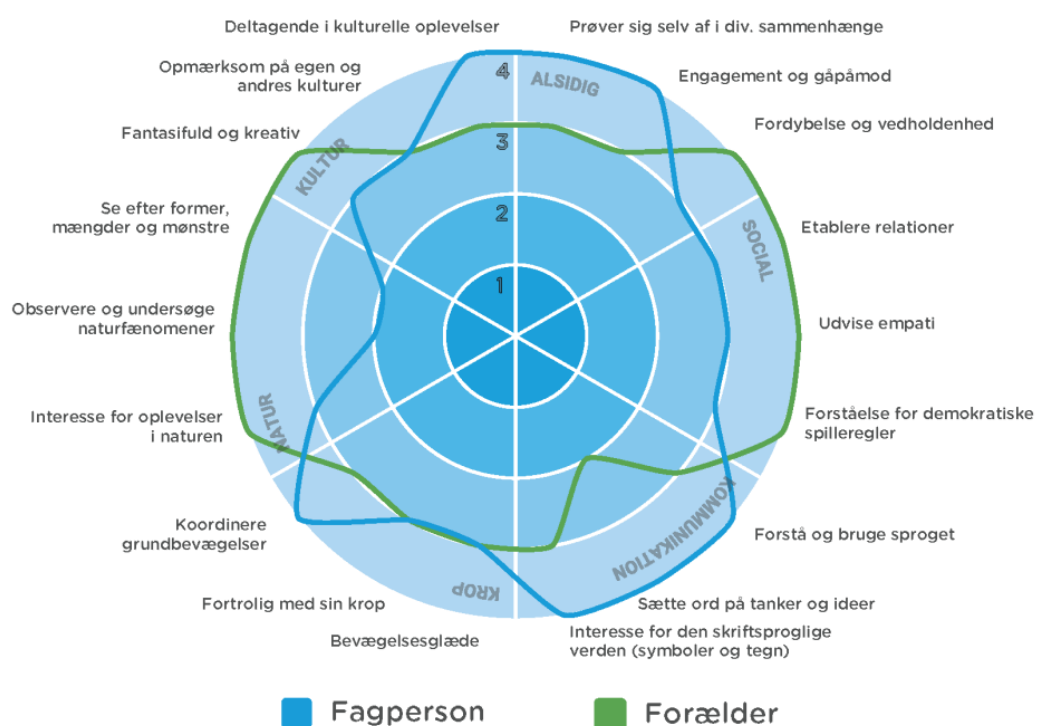
Det sætter også nogle refleksioner i gang i gruppen omkring vores pædagogiske læringsmiljø, samt en selvrefleksion ind i vores professionelle rolle og anvendelsen heraf.

Vi arbejder bevidst med styrker og udfordringer. Opstår der en særlig udfordring, tager vi hånd om det, også hvis noget er svært at snakke om. Det giver en bevidsthed af vores måde at agere på, både professionelt og personligt.

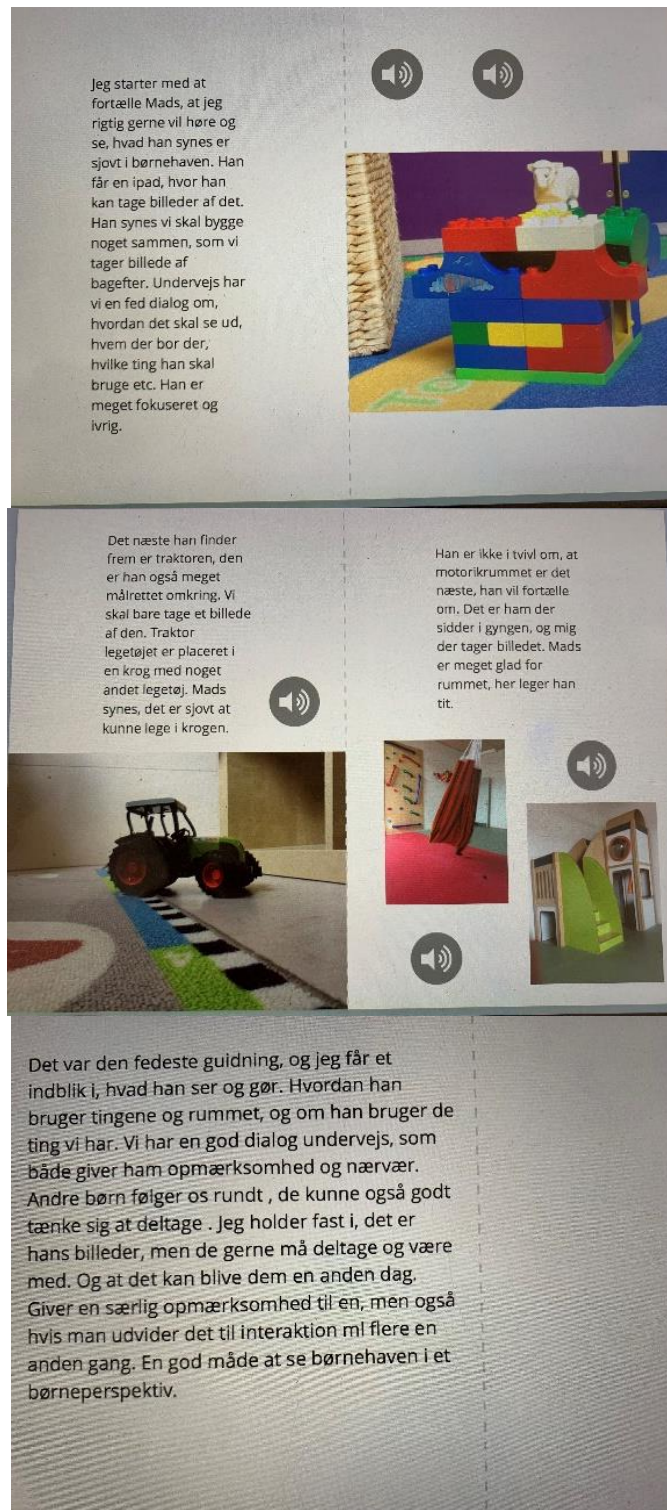
Vores særlige fokuspunkter tages op i plenum og danner en et særligt miljø med refleksion, selvrefleksion, undren, nysgerrighed og ny viden.

Vi er i gang med at systematisere vores evalueringer, så vi kan blive endnu skarpere og sammen skabe et udviklende pædagogisk læringsmiljø, hvor børnene trives, lærer, dannes og udvikler sig.

Gennem vores arbejde med dialogprofiler skærper vi vores opmærksomhed på både børnenes trivsel, men også på de seks læreplanstemaer. Hvor er vi stærke, og hvor har vi vores udfordringer.

Vi undersøger og anvender nye iagttagelsesmetoder, hvor børnenes stemmer kommer i spil. Hvad de synes er godt/skidt i Nordstjernen, hvad de leger med, dialog om kammerater m.m. Det gør vi gennem både IT i børnehøjde, dialogisk læsning, dialog m.v.

På den måde sikrer vi at have fokus på sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø, børneperspektivet og vores lærings syn. Det giver os ny viden og indsigt i børnenes hverdag og gør, at vi kan reflektere sammen, støtte og guide børnene til bedre trivsel, dannelse, læring og udvikling.

Dagtilbuddets vurdering

Nedenstående graf viser Børnehaven Nordstjernen's vurdering af egen praksis på baggrund af følgende spørgsmål:

Børnehaven Nordstjernen's vurdering

Børnehaven Nordstjernen har endnu ikke foretaget en vurdering af ovenstående spørgsmål.

Forældresamarbejde om børns trivsel, læring, udvikling og dannelse

At inddrage forældrene som aktive medspillere er en del af kernen i det pædagogiske arbejde med at sikre børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Forældresamarbejdet skal rumme en dialog om, hvordan dagtilbud og forældre sammen kan fremme, at barnet trives, lærer og udvikler sig, og hvordan samarbejdet kan understøtte børnefællesskabet. Det daglige samarbejde baserer sig på tillid, på den enkelte families behov og på at få talt om de gensidige forventninger til hinanden.

Dagtilbuddets refleksion

Et godt og tillidsfuldt forældresamarbejde er grundlaget for barnets trivsel, udvikling, dannelse og læring. Vi ønsker, at forældrene oplever sig tæt på Nordstjernen, at de får mulighed for at deltage i hverdagens gøremål og aktiviteter, at vi mødes til forskellige arrangementer samt at forældrene oplever, de kan komme til os med store som små glæder og udfordringer.

Vi er i gang med en proces, hvor forældrene inviteres tættere på. De er altid meget velkomne til at deltage i dagens samling. Ligeledes byde ind med forskellige temaer, hvis der er noget der særligt optager deres barn/børn, eller der er noget de gerne vil dele med hele børnefællesskabet.

Vi har oftere forældrekafe, hvor der er tid til snak og hygge. At møde både personalet og andre forældre styrker relationen til hinanden og til Nordstjernen.

Vi har datasat to forældremøder om året, hvor vi sammen kan vidensdele, tale om hverdagen, fortælle om vores fokuspunkter og gå i dialog med forældrene. Vi er meget optagede af, at forældrenes stemme kommer i spil, at vi sammen bliver nysgerrige på børns dannelse, læring, udvikling og trivsel. Forældrene besidder en unik viden om deres barn, og vi har en særlig pædagogisk viden og faglighed om børn. Det er vigtigt, at vi forener og respekterer hinandens viden, så vi sammen skaber Nordstjernen og styrker fællesskabsfølelsen.

I løbet af året har vi forskellige fællesarrangementer, ofte sammen med Nordskolen, for at skabe et "VI", og for at styrke fællesskabsfølelsen. Det er både arrangementer med festlige indslag, fælles temaer vi har arbejdet med, traditioner samt fællesspisning.

Vi tilbyder forældresamtaler minimum en gang om året, hvor samtalen tager afsæt i "Hjernen og Hjertets" dialogprofil. Her svarer både forældre og personale på nogle spørgsmål. På den måde lyses der på flere perspektiver og vi kommer omkring det hele barn. Hvis forældrene har behov for en samtale, finder vi altid tid til dette. Det kan være både en hurtig samtale på legepladsen eller en længere samtale, som vi sammen finder en dato til. Det er vigtigt, at vi ser, hvilket behov forældrene har, ligeledes at vi har øje for, om vi har tid til samtalen lige når forældrene spørger. Det af respekt både for

forældrene men også den kerneopgave vi står i. Hvis vi skal afbryde noget, spørger vi som regel, om vi ikke kan aftale en snak, så vi mødes i dialog med god tid og nærvær. Vi forsøger at imødekomme forældrene og deres behov, samt tilgodese børnefællesskabet.

Ved opstart sender vi Nordstjernens folder til forældrene, samt aftaler en dato for besøg. På besøget får forældre og barn en rundvisning samt praktiske informationer. Forældrene har mulighed for at fortælle os om deres barn, og vi aftaler selve opstarten med hinanden, så vi sammen skaber en tillidsfuld og tryk relation.

Vi kommunikerer ligeledes med forældrene på den digitale platform Aula, hvor nyhedsbreve, diverse informationer m.m. deles.

I garderoben hænger vi billeder op samt har en i-Pad med dagens film. Det kan være en film af dagens aktiviteter og gøremål, enten lavet af de voksne eller børnene. Vi har en hylde med forskellige informationer, det kan være temaer fra sundhedsplejersken, faglig viden m.m. Forældrene kan ligeledes sætte nogle foldere, hvis de gerne vil dele noget med andre. Ideen er at skabe vidensdeling og god dialog med hinanden.

Vi er meget bevidste om, at vores kommunikation med forældrene er altafgørende for opbygningen af en respektfuld og tillidsfuld relation. Når vi kommunikerer med hinanden, er det vigtigt, at vi er tydelige i vores dialog.

Vi har mulighed for at anvende vores tværprofessionelle samarbejdspartnere, hvis vi sammen med forældrene skal blive særligt nysgerrige på deres barns udvikling, fx. sprog, motorik, adfærd m.v. Her kan vi sammen udveksle viden om barnet og have en særlig opmærksomhed i en periode, hvis der er behov for det. Vi arbejder tæt sammen med forældrene, så de oplever støtte, faglig guidning og nærvær.

Vores skolebestyrelse arbejder med princip for forældresamarbejdet. Det tema vil vi gerne lyse ekstra på, derfor har vi det som punkt på vores personalemøder. Vi reflekterer over, og arbejder intenst med at udvikle os gennem øvelser, selvrefleksion, vidensdeling og

læsning af teori. Vi forsøger at se situationerne fra forskellige perspektiver, så vi opnår en fælles forståelse til udvikling af vores pædagogiske praksis.

Vi arbejder bl.a. med nogle dialogkort, som danner grundlaget for fælles refleksion og dialog. Dialogkortene er udgivet i forbindelse med arbejdet med den ny styrkede læreplan. Nogle af spørgsmålene ser således ud:

Spørgsmål, I kan reflektere over for at styrke fokus på et differentieret forældresamarbejde:

▪ Hvordan er vi opmærksomme på, hvilke behov og muligheder for deltagelse forældrene har?
▪ Hvordan understøtter vi, at alle forældre indgår i et samarbejde, hvor vi sammen skaber et inkluderende fællesskab for alle?
▪ Hvad kendetegner en god dialog med forældrene, og hvordan taler vi med forældrene om de gensidige forventninger, vi har til samarbejdet?
▪ Hvordan arbejder vi på altid at have en professionel relation til forældrene, så vi sammen har fokus på barnets trivsel, læring, udvikling og dannelse?
▪ Hvordan understøtter vi forældre med forskellige behov og baggrunde i at skabe et godt læringsmiljø derhjemme?

Personalet er meget åbne for at lære nye tilgange til god kommunikation og arbejder intenst for at dygtiggøre sig og anvende de pædagogiske tiltag vi sammen arbejder med. Vi vil gerne lykkes i forældresamarbejdet, da det er grundlaget for vores kerneopgave med børnene. Vi vil gerne skabe den røde tråd mellem hjem og dagtilbud. Vi vil gerne give børn og forældre tryghed og omsorg og vise dem, at Nordstjernen et sted med høj kvalitet, høj faglighed, plads til forskellighed og at alle er velkomne.

Dagtilbuddets vurdering

Nedenstående graf viser Børnehaven Nordstjernen's vurdering af egen praksis på baggrund af følgende spørgsmål:

I hvilken grad lykkes vi med, at forældrene er aktive medspillere om barnets trivsel, læring, udvikling og dannelse inden for disse dimensioner?

Styrke barnets...

Børnehaven Nordstjernen's vurdering

Børnehaven Nordstjernen har endnu ikke foretaget en vurdering af ovenstående spørgsmål.

Sammenhængende overgange

Det pædagogiske læringsmiljø skal organiseres, så børnene oplever sammenhæng på tværs af overgangen fra hjem til dagtilbud, mellem dagtilbud og fra dagtilbud til skole og skolefritidsordning (SFO)/fritidshjem. At understøtte og skabe en tryk sammenhæng på tværs sker i et tæt samarbejde mellem forældre, dagtilbud, skole og SFO/fritidshjem. Ved at sikre en god overgang dannes der grundlag for, at barnet deltager, trives og lærer i det nye pædagogiske læringsmiljø. Særligt for overgangen til skole og SFO/fritidshjem gælder det, at det pædagogiske læringsmiljø i børnenes sidste år i dagtilbuddet skal understøtte en god skolestart ved bl.a. at styrke børnenes sociale kompetencer, selvværd, lyst til at lære og mod på at forsøge.

Dagtilbuddets refleksion

Vi arbejder med sammenhænge og den gode overgang ved:

- At stuepædagogen på sigt i småbørnsgruppen, i samarbejde med sundhedsplejersken, skal besøge kommende børn og deres familier i deres hjem, inden de starter i Nordstjernen.
- Vi har et tæt samarbejde med sundhedsplejersken og sundhedsplejen generelt. Vi har adgang til vejledning og deltager ligeledes i et kommunalt program, der hedder Cos-P. Her arrangeres forældrecafeer, forældrekurser, sparring m.m.
- Vi deltager i et kommunalt tiltag med barnets første 1000 dage. Her er der fokus på børn og familier i udsatte positioner
- Når et barn skal skifte fra småbørnsgruppe til børnehave, aftaler personalet på stuerne, hvordan man bedst skaber overgangen. Vi tager udgangspunkt i barnets trivsel, udvikling og eventuelle relationer i børnehaven. Barnet kommer på besøg og deltager i det omfang, vi fornemmer det kan. Gradvist sættes besøgene og tiden op, når vi fornemmer større tryk hos barnet. Er barnet i trivsel, aftales med forældrene i dagligdagen, hvordan det kommer til at foregå, og om de har noget de gerne vil overlevere videre. Hertil afsættes tid til samtale ved forældrenes ønske.
- Er der et barn med udfordringer, som vi synes skal have et særligt fokus, indkalder vi til en forældresamtale, hvor stuepædagogen i småbørnsgruppen, den fremtidige kontaktpædagog og lederen deltager.
- Vi arbejder intenst med, hvordan vi modtager børnene i skolen kontra, hvordan barnet skal forberede sig. Citat: "Mens voksne typisk ser skolestart som et skift, der gør barnet større, vil barnet selv opleve at blive mindre."

"En forudsætning for at lære er, at det nye, vi møde, opleves som god anderledeshed og veldoseret fremmedhed."

- Vi udnytter den helt unikke mulighed vi har, for at skabe tidligt kendskab, nysgerrighed på skolerelaterede ting, tryk og legerelationer, da vi er det lille sted vi er

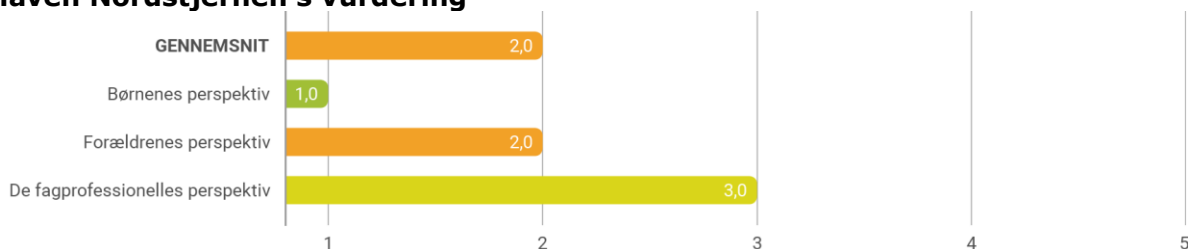
- Dagtilbuddet holder samling med skolen om onsdagen bl.a. sange, lege, fælles info, fødselsdagsfejring mm.
- Alle afdelinger i dagtilbuddet, herunder SFO, er sammen først og sidst på dagen samt i skoleferier.
- Vi benytter mange lokaler fælles med skolen og har arrangementer sammen, fx "Bag for en sag", teaterarrangementer, højtids-/årstidsfester, læseuger, hvor skoleelever læser for børnehavebørn samt emneuger på tværs fra småbørnsgruppen til 6.kl.
- En pædagog fra børnehaven, børnehaveklasselederen, kommende forårs SFO-børn og 0.kl. har hele året leg spil og lignende sammen i SFO-lokalet en time to gange ugentlig. Dvs når børnene starter i Forårs-Sfo 1. april kommer den nye ældste gruppe fra børnehaven allerede med i denne legeguppe, og sammenhængen til børnehaveklassen starter.
- Fra 1.april samles kommende forårs SFO-børn i leg- og læringsfællesskaber flere gange ugentlig.
- Vi arbejder her intenst med oplevelser, der især styrker sociale kompetencer, fonem- og sprogforståelse og personligt kendskab og som udvikler børnenes evne til at fordybe sig og være vedholdende.
- Vi understøtter de centrale elementer i læreplanen og skaber bedre trivsel, nysgerrighed på og lyst til læring og mod på ny erfaringsdannelse. Således forberedes børnene bedst muligt på arbejdet i børnehaveklassen.
- I dagligdagen i dagtilbuddet arbejder vi året rundt med former, bogstaver, tal, mønstre, matematiske eksperimenter og mystiske ord, alt sammen på måder, der stimulerer børnenes nysgerrighed.

Dagtilbuddets vurdering

Nedenstående graf viser Børnehaven Nordstjernen's vurdering af egen praksis på baggrund af følgende spørgsmål:

I hvilken grad inddrager vi disse perspektiver for at sikre sammenhæng i de forskellige overgange?

Børnehaven Nordstjernen's vurdering

PÆDAGOGISK GRUNDLAG - Ministeriets læreplanskabelon

“Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i et fælles pædagogisk grundlag.”

“Det pædagogiske grundlag består af en række fælles centrale elementer, som skal være kendetegnende for den forståelse og tilgang, hvormed der skal arbejdes med børns trivsel, læring, udvikling og dannelse i alle dagtilbud i Danmark.”

“De centrale elementer er:

- Alsidig personlig udvikling
- Børnesyn: Det at være barn har værdi i sig selv.
- Dannelse og børneperspektiv: Børn på fx 2 og 4 år skal høres og tages alvorligt som led i starten på en dannelsesproces og demokratisk forståelse.
- Leg: Legen har en værdi i sig selv og skal være en gennemgående del af et dagtilbud.
- Læring: Læring skal forstås bredt, og læring sker fx gennem leg, relationer, planlagte aktiviteter og udforskning af naturen og ved at blive udfordret.
- Børnefællesskaber: Leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber, som det pædagogiske personale sætter rammerne for.
- Børnefællesskaber: Leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber, som det pædagogiske personale sætter rammerne for.
- Pædagogisk læringsmiljø: Et trygt og stimulerende pædagogisk læringsmiljø er udgangspunktet for arbejdet med børns læring.
- Forældresamarbejde: Et godt forældresamarbejde har fokus på at styrke både barnets trivsel og barnets læring.
- Børn i udsatte positioner: Alle børn skal udfordres og opleve mestring i lege og aktiviteter.
- Sammenhæng til børnehaveklassen: Sammenhæng handler blandt andet om at understøtte børns sociale kompetencer, tro på egne evner, nysgerrighed mv.”

“Loven fastsætter, at alle elementer i det fælles pædagogiske grundlag skal være udgangspunkt for arbejdet med den pædagogiske læreplan og dermed det pædagogiske arbejde med børns læring i dagtilbud.”

“Nogle elementer i form af fx børnesynet skal altid være til stede i det pædagogiske læringsmiljø, mens andre elementer som fx arbejdet med at skabe en god overgang til børnehaveklassen kan være mere til stede i nogle sammenhænge end andre.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 14

Børnesyn, Dannelse og børneperspektiv, Leg, Læring og Børnefællesskaber

Først forholder I jer til de fem elementer:

- Børnesyn
- Dannelse og børneperspektiv
- Leg
- Læring
- Børnefællesskaber

I kan beskrive elementerne samlet eller hver for sig.

De øvrige elementer i det pædagogiske grundlag skal ifølge loven fremgå særskilt af den pædagogiske læreplan. Disse elementer forholder I jer til lidt senere. (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 15)

Hvordan kommer de fem centrale elementer fra det fælles pædagogiske grundlag til udtryk hos os og bliver omsat i vores hverdag sammen med børnene?

>Her skriver I korte retningsgivende refleksioner og eksempler.<

Pædagogisk læringsmiljø

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det enkelte dagtilbud hele dagen etablerer et pædagogisk læringsmiljø, der med leg, planlagte vokseninitierede aktiviteter, spontane aktiviteter, børneinitierede aktiviteter samt daglige rutiner giver børnene mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes.

Det pædagogiske læringsmiljø skal tilrettelægges, så det inddrager hensynet til børnenes perspektiv og deltagelse, børnefællesskabet, børnegruppens sammensætning og børnenes forskellige forudsætninger.” (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 22-23)

Hvordan skaber vi hele dagen et pædagogisk læringsmiljø, der giver alle børn mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes?

>Her skriver I korte retningsgivende refleksioner og eksempler.<

Samarbejde med forældre om børns læring

“Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet samarbejder med forældrene om børns læring.” (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 24-25)

Hvordan samarbejder vi med forældrene om barnets og børnegruppens trivsel og læring?

>Her skriver I korte retningsgivende refleksioner og eksempler.<

Børn i udsatte positioner

“Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø tager højde for børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes.” (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 26)

Hvordan skaber vi et pædagogisk læringsmiljø, der tager højde for og involverer børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes?

>Her skriver I korte retningsgivende refleksioner og eksempler.<

Sammenhæng til børnehaveklassen

“Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan der i børnenes sidste år i dagtilbuddet tilrettelægges et pædagogisk læringsmiljø, der skaber sammenhæng til børnehaveklassen.” (Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 27)

Hvordan tilrettelægger vi vores pædagogiske læringsmiljø for de ældste børn, så det skaber sammenhæng til børnehaveklassen? (Dette spørgsmål gælder kun dagtilbud med børn i den relevante aldersgruppe.)

>Her skriver I korte retningsgivende refleksioner og eksempler.<

ØVRIGE KRAV

Det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø

Det fysiske børnemiljø kan eksempelvis omhandle støjniveau, indeklima, plads til fysisk udfoldelse og stille aktiviteter, hygiejneforhold, lysforhold, garderobe, legeplads og udearealer, stueres indretning og størrelse mv.

Det psykiske børnemiljø kan fx omhandle samspillet mellem børn og voksne, herunder om samspillet er kendetegnet ved gensidig respekt og tolerance, børnenes indbyrdes samspil, herunder om børnene i deres sprog og handlinger indbyrdes respekterer hinanden, om der blandt børn og personale er plads til og accept af menneskers forskellighed, om der finder mobning sted blandt børnene, mv.

Det æstetiske børnemiljø kan fx omhandle, hvorvidt stueres indretning og udsmykning virker stimulerende og inspirerende på børnene, samt hvorvidt omgivelserne indenfor og udenfor er udformet på en måde, som fremmer børnenes lyst til at bevæge og udfolde sig, fordybe sig, have stille lege mv.

Dagtilbuddets refleksion

Det fysiske børnemiljø i Nordstjernen:

Vi er særligt opmærksomme på at lytte til larmen, om det er en god eller dårlig larm, samt om den er vedvarende eller flygtig. Vi arbejder med de forskellige arousalniveauer og støtter børnene i selvregulering.

Vores garderobe er under ombygning, da vi er enige om at opbygge et mere stimulerende miljø med både sanser og samspil i fokus. Der skal være mere plads til selvhjulpethed og samarbejde på tværs af alder. Der skal være plads til at kunne blive afleveret og afhentet i ro og med plads til omsorg og tryghed.

Vi arbejder dagligt med børnene om toiletbesøg, håndvask og hygiejne generelt. Hvis vi oplever at børnene har svært ved at vaske hænder, laver vi et kursus i håndvask og støtter og guider både visuelt og verbalt.

Vi er særligt opmærksomme på, at sikkerheden er i orden og alle kan færdes i et trygt miljø.

Det psykiske børnemiljø i Nordstjernen:

Vi møder alle børn med positive forventninger, med plads til forskellighed samt at alle altid har noget at byde ind med i fællesskabet. Disse værdier italesættes dagligt i interaktionen både barn-voksen, barn-barn og voksen-voksen. Vi sætter ord på følelser og handlinger og bearbejder dem både visuelt og verbalt. Vi er særligt opmærksomme på de fællesskaber der dannes og både blomstrer, men også giver udfordringer. Her ser vi det som et særligt ansvar at kunne anvende vejledt deltagelse og guide og støtte børnene både i det skete men også i løsningsmuligheder.

Vores særlige pædagogiske arbejde med social inklusion, hvor vi arbejder med at finde en balance mellem både fællesskabet og det enkelte barn, understreger og illustrerer fint vores børnemiljø, hvor børnene gennem læring hele dagen lærer at acceptere og respektere hinandens forskelligheder, se hinandens styrker og gennem sproglig italesættelse styrker deltagelsesmuligheder i det sociale fællesskab.

Et krav til de ansatte er at møde børn og familier med gensidig respekt, forståelse, anerkendelse, god omgangstone og med plads til forskellighed. Personalet er rollemodeller for børnene, og det er vigtigt, at hver især er klar over denne bevidstgørelse, og kan guide og støtte børnene med dette for øje i de daglige gøremål, aktiviteter og interagerer med hinanden.

Vi har mange forskellige aldersgrupper, der færdes i institutionen, så personalet reflekterer meget over, at der skal være plads til alle, og hvordan vi skaber et trygt, stimulerende og inspirerende miljø for alle aldersgrupper.

Vi er særligt opmærksomme på, at vi har mangler og ting der skal ordnes og videreudvikles på. Vores Leder og AMR gennemgår løbende institutionen og nedskriver ønsker, mangler og ting, der skal gøres fremadrettet.

På legepladsen er vi også særligt optaget af, at der skal være plads til alle, både dem, der kravler, går, løber m.v. At alle kan færdes trygt med trivsel, læring og udvikling for øje.

Det æstetiske børnemiljø i Nordstjernen

Det seneste år har vi arbejdet intenst på indretningen i Nordstjernen. Vi er særligt optagede af fleksibiliteten, mobiliteten og læringsmiljøer som understøtter legens betydning, rammer, fantasi og udfoldelse.

Hvordan kan vi skabe små legemiljøer og funktionsmiljøer kombineret med børnenes spontanitet og fantasi. Rum i rummene er udgangspunktet, og det vi kan sættes på hjul og gjort mobilt. Børnene skal kunne flytte nogle af tingene rundt efter den leg de udvikler, samt gemme sig i huler, hvor både det motoriske, det sociale og kognitive er i højsædet.

Vi flytter tingene rundt med udgangspunkt i børnenes lege, afprøvede forskellige ting af, og er nysgerrige på, hvordan børnene anvender det. Vi er i dialog med børnene om deres interesser, lege og sammensætninger af fællesskaber. Vi er optagede af, at der skal være plads til både de vilde og de stille lege, de kreative samt konstruktionslege.

Vi har klap-borde og klap-bænke, så vi kan udnytte kvadratmeterne optimalt. Fx gøre plads til dans og bevægelse, større fællesskaber samt lege, der kræver fysisk, større plads. Vi er opmærksomme på at indrette efter den børnegruppe vi har og justere og evaluere løbende, så indretningen ikke bliver statisk men bevægelig.

Indretningen understøtter vores pædagogiske læreplan, og kobler faglighed og praksis med børneperspektivet. Vi oplever, at børnene bruger alle de muligheder vi har og lader sig både inspirere af miljøet, men også komme med nye input til indretning og udsmykning.

Vi har skabt et æstetisk miljø med plads til forskellige læringsmiljøer, arousalniveauer og deltagelsesmuligheder i fællesskabet. Såvel ude som inde er der fokus på pædagogisk læringsmiljø, fællesskaber, plads til fordybelse, plads til fysisk udfoldelse og leg. Inde har vi et motorikrum, huler på stuen, læsehjørne, hyggekrog, konstruktionslege kroge, køkkenkrog, snoezelrum m.m.

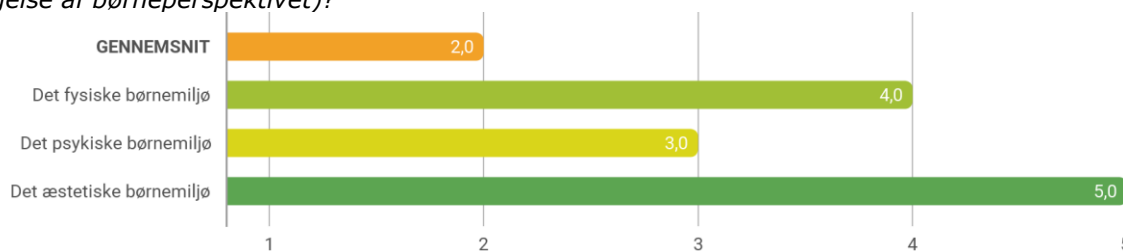
Ude har vi sandkasse, kørebane, klatretårn, motorikbane, mobilt bålsted, gynger m.m. Vi arbejder hver dag målrettet med at udvikle og anvende de kvadratmeter vi har. Vi reflekterer over, hvordan vi anvender gangarealer, garderober m.m. stadig med fokus på sikkerhed og praksis.

Vi er bevidste om, at den nye styrkede læreplan er bevægelig, at vi dagligt skal arbejde intenst med faglige refleksioner over det fysiske, psykiske og æstetiske læringsmiljø, så vi kan understøtte børnenes trivsel, læring og udvikling.

Dagtilbuddets vurdering

Nedenstående graf viser Børnehaven Nordstjernen's vurdering af egen praksis på baggrund af følgende spørgsmål:

I hvilken grad lykkedes det os at skabe et sundt og udviklende børnemiljø indenfor disse tre områder (med inddragelse af børneperspektivet)?

Inddragelse og samarbejde

Det er lederen, der i forbindelse med udarbejdelse af den pædagogiske læreplan sikrer, at forældrebestyrelsen bliver inddraget i processen omkring udarbejdelse, evaluering af og opfølgning på den pædagogiske læreplan.

Som led i arbejdet med den pædagogiske læreplan skal dagtilbuddet overveje, hvordan lokalsamfundet i form af fx biblioteker, museer, idrætstilbud og -faciliteter, plejehjem, erhvervsliv mv. kan inddrages med henblik på at styrke dagtilbuddets pædagogiske læringsmiljø.

Beskriv kort:

- Hvordan forældrebestyrelsen inddrages i arbejdet med læreplanen?
- Hvordan lokalsamfundet inddrages som en ressource med henblik på at skabe trygge og pædagogiske læringsmiljøer for børnene?

Dagtilbuddets refleksion

Evaluering og opfølgning:

Vi orienterer løbende bestyrelsen om vores arbejde med læreplanen, hvordan vi griber det an, samt hvilket emne/emner, der optager os.

Vi vil inddrage bestyrelsen i vores tiltag og lægger op til et samarbejde på tværs til at understøtte vores pædagogiske grundlag og de 6 læreplanstemaer. Det kan være en fælles emneuge, et udviklingspunkt vi har særligt fokus på eller bestyrelsens input i arbejdet med læreplanen.

Principperne som er vedtaget i bestyrelsen, bliver lagt frem på personalemøder, hvor personalet får mulighed for at dykke ned i dem og implementere dem i dagligdagen.

Lokalsamfundet:

Med fokus på trivsel, læring, udvikling og dannelse har vi en række samarbejdspartnere på øen. Vi kører gratis med busser i lige linie fra Snøde til Lohals og Rudkøbing, dvs såvel skov og strand, som by og vi benytter os ofte af det.

- Ud over besøg på biblioteket, samarbejder vi med bogbussen, som holder lige ved vores dør på parkeringspladsen. Vi får jævnligt besøg fra biblioteket på midtøen, som skifter vores lånte bøger ud. Vi kan få hjælp fra biblioteket, når vi arbejder med bestemte emner og vi udstiller børnenes ting på biblioteket.
- Vi har samarbejde med Langelands Biavlerforening, TICKON og Medicinhaverne, alle foreninger i Tranekær. Her videreformidler frivillige fra foreningerne deres viden til børnene, og børnene arbejder kreativt med kunst og natur, og får godt kendskab til foreningernes arbejde.
- Vi samarbejder med Langelands Musikskole, som kommer hos os, og spiller og synger med (underviser) børn og voksne i institutionens åbningstid. Vi samarbejder bl.a om optræden til højtids-/årstidsfester samt deltager i musikskolens koncerter hos os med både børn som aktører og som publikum.
- Med Kirken har vi et samarbejde omkring højtiderne og vi udstiller tegninger i kirken. Vi samarbejder med præsterne om emnearbejde, hvor det er oplagt fx "sorg og glæde", "Trossamfund", og de kommer hos os i krisesituationer.
- Vi besøger og får rundvisning på det lokale vandværk i forbindelse med emnet "vand".
- Vi samarbejder med lokale fiskere i forbindelse med emnet strand og hav.
- Vi besøger Langelands biograf i forbindelse med emnet "Lav film på iPad".

- Vi har et godt samarbejde med de lokale brugsforeninger.

Særligt afsnit om Nordstjernens refleksioner i forbindelse med Covid-19:

Grundet den særlige situation vi allesammen står i, mht. Covid- 19, er mange af vores pædagogiske aktiviteter tænkt anderledes.

Det har været vigtigt for os, at holde fast i genkendeligheden og trygheden for børnene. Vores fokus på trivsel, læring og dannelse er blevet tænkt anderledes, og det har udfordret os på mange måder, men også i en positiv retning. Vi har været nødt til at være nytænkende pga. det nye udeliv, så at bringe indelivet ud på legepladsen har været spændende, sjovt, udfordrende, hårdt men også en helt nye måde at tænke vores institution på.

Vi arbejder målrettet med læreplanstemaerne hver dag og er opmærksomme på at tilbyde børnene en alsidig, spændende, tryk og genkendelig hverdag med Covid- 19 retningslinjerne som pejlesnor.

Vi har flyttet os fra at være meget udfordret i forhold til at få hverdagen til at hænge sammen til at være kreative og nytænkende i vores måde at arbejde på. Genåbningen var for alle svær, da vi ikke kunne anvende værktøjer og erfaringer fra tidligere. Men sammen skaber vi hver dag et trygt og alsidigt miljø med børneperspektiverne og fællesskabet i højsædet, og gennem fælles refleksioner og dialog styrker vi kvaliteten og fagligheden.

Vores udviklingsprojekt med mere udeliv er vi blevet kastet ud i fra dag 1 efter genåbningen. På den måde har det været en progressiv proces, som vi har skulle forholde os til sammen med de udfordringer og muligheder det har givet. Vi synes det har skabt nogle nye processer og udvikling i vores pædagogiske arbejde i Nordstjernen, som vi er stolte af.

Hver dag reflekterer vi over de muligheder vi har for at skabe trivsel, udvikling, læring og dannelse.

I takt med årstidens skiften skal vi omstille os, og med vinterens komme står vi overfor nye udfordringer, både de spændende og de lidt svære.

Derfor er de 6 nedenstående læreplanstemaer skrevet med udgangspunkt i tiden uden Corona, men med fokus på, at vi kommer omkring læreplanstemaerne, og er opmærksomme på at flytte indemiljøet til udemiljøet.

DE SEKS LÆREPLANSTEMAER

Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter børns brede læring inden for og på tværs af seks læreplanstemaer. De seks læreplanstemaer har til hensigt at sikre en bred læringsforståelse og fokus på forskellige centrale elementer i børns læring og udvikling. Der er fastsat en indholdsbeskrivelse for hvert læreplanstema, som beskriver de overordnede elementer, som ligger i det enkelte læreplanstema. Herudover er der fastsat to pædagogiske mål for hvert læreplanstema. Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes inden for rammerne af indholdsbeskrivelserne og de pædagogiske mål. (Dagtilbudslovens § 8, stk. 2 og 4).

De seks læreplanstemaer, som omhandler børnenes kropslige, følelsesmæssige, sociale og kognitive læring er:

- Alsidig personlig udvikling
- Social udvikling
- Kommunikation og sprog
- Krop, sanser og bevægelse
- Natur, udeliv og science
- Kultur, æstetik og fællesskab

Alsidig personlig udvikling

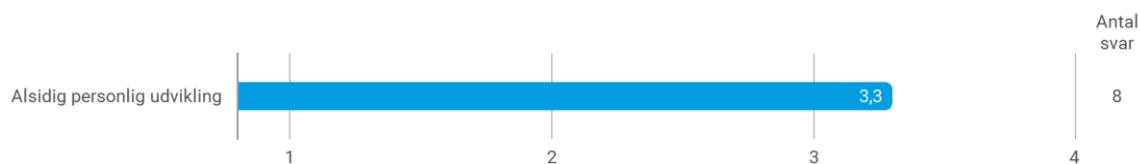
Alsidig personlig udvikling drejer sig om den stadige udvidelse af barnets erfaringsverden og deltagelsesmuligheder. Det forudsætter engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse.

De pædagogiske læringsmål:

- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social og kulturel baggrund.
- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

Resultat fra dagtilbuddets Dialogvurderinger

Nedenfor vises gennemsnitsscoren for fagpersonalets vurderinger af børnenes alsidige personlige udvikling hentet fra Dialogvurderingerne.

Dagtilbuddets refleksion

Vi understøtter alsidig personlig udvikling ved:

- At alle børn mødes med positiv forventning
- At hverdagen tilrettelægges med udgangspunkt i børnenes udviklingsniveau
- At børnene udfordres i forhold til nærmeste udviklingszone
- At vores indretning af pædagogiske læringsmiljøer udfordrer børnene i både leg og aktivitet

Praksis:

- Børnene inkluderes i hverdagens rutinesituationer - fx. køkkenaktiviteter, oprydning, indkøb, måltider m.m.
- I garderoben møder vi børnene med en legende tilgang til både af- og påklædning - møder det enkelte barn i dets styrker og udfordringer og stiller krav herefter
- Vi tilbyder børnene forskellige aktiviteter, både fysiske - såsom leg i gymnastiksal, lege udenfor, gåture, boldspil m.m. samt de mere stille - såsom mindfulness, kreativ udfoldelse, læse bøger m.m.
- Leg har stor værdi og vi har indrettet både vores uderum og inde rum med plads til udfoldelse. Det understøtter det sociale samspil og styrker det enkelte barns nysgerrighed, personlighed og deltagelsesmuligheder
- Vi skaber deltagelsesmuligheder for alle børn ved vejledt deltagelse
- Vi holder samling hver dag - det er en kombination af både børn og voksens input - vi har fokus på turtagning, lytning, kollektive beskeder, plads til forskellighed og med plads til den enkelte m.m.
- Børnene møder hinanden på tværs af alder, stuer m.m. - både gennem leg og aktiviteter.
- Vi arbejder på tværs med skolen i forbindelse med temauger, arrangementer og lign. - det udfordrer børnene i både nye og kendte kontekster, det giver dem kendskab til andre børn, det skaber nye fællesskaber, det åbner for nye udfoldelser

- Gennem en struktureret hverdag giver vi børnene tryghed, tydelighed og genkendelighed
- Børnene mødes med omsorg - vi lytter, giver kram, møder børnene med tålmodighed, plads til forståelse m.m.

Social udvikling

Social udvikling er udvikling af sociale handlemuligheder og deltagelsesformer og foregår i sociale fællesskaber, hvor børnene kan opleve at høre til, og hvor de kan gøre sig erfaringer med selv at øve indflydelse og med at værdsætte forskellighed. Gennem relationer til andre udvikler børn empati og sociale relationer, og læringsmiljøet skal derfor understøtte børns opbygning af relationer til andre børn, til det pædagogiske personale, til lokal- og nærmiljøet, til aktiviteter, ting, legetøj m.m.

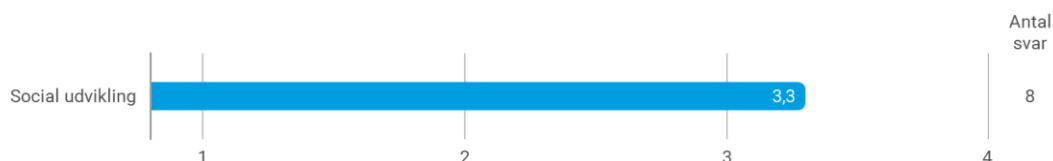
De pædagogiske læringsmål:

Det pædagogiske arbejde med læreplanstemaet Social udvikling skal tage udgangspunkt i beskrivelsen af temaet og to pædagogiske mål målrettet børn i aldersgruppen 0-5 år. De to pædagogiske mål er følgende:

- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.
- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse.

Resultat fra dagtilbuddets Dialogvurderinger

Nedenfor vises gennemsnitsscoren for fagpersonalets vurderinger af børnenes sociale udvikling hentet fra Dialogvurderingerne.

Dagtilbuddets refleksion

Corona:

Vi understøtter social udvikling ved:

- At skabe et læringsmiljø med plads til forskellighed, fokus på trivsel, empati, børneperspektiver og deltagelsesmuligheder i fællesskabet
- At legen er i centrum og der er plads til både spontane og planlagte lege
- At indretningen skaber plads til nysgerrighed, fantasi, børneperspektiver, læring, relationer, udvikling og selvstændighed

Praksis:

- Når børnene afleveres/afhentes i børnehaven mødes både børn og forældre med en hilsen og tid til dialog
- De voksne går foran i forhold til omgangstonen med hinanden. Vi møder alle med positive forventninger og er opmærksomme på sprogbruget både børn og voksne imellem
- Til samling har alle børn et fast dyr at sidde på. På den måde er alle en del af det store fællesskab. Vi taler om, hvem der er der, og hvem vi mangler - det øger opmærksomheden på hinanden. Vi lytter til hinanden, venter på tur og inspireres af hinanden
- Vi italesætter vores forskelligheder og skaber deltagelsesmuligheder for alle - alle har noget at byde ind med i fællesskabet

- Vi fremhæver hvert barns styrker i fællesskabet - sætter ord på det og udfordrer barnet og stiller krav og opgaver der skaber udviklingsmuligheder og deltagelse i fællesskabet
- Vores aktiviteter og rutinesituationer giver plads til fællesskab, deltagelsesmuligheder, udvikling og børneperspektiver

Fx. Før frokost hjælper to børn med at dække rullebord, borddækning m.m. (Børnene er sat på et ugeskema for borddækning med billeder) De siger værsgo, når alle er samlet.

Til frokost spiser vi sammen, snakker sammen, lytter til hinanden, venter på hinanden

Efter frokost hjælper de børn, der skal til historiesiesta, med oprydning, fejning, tørre borde m.m.

Fx. I Garderoben opfordrer vi børnene til samarbejde, f.eks. de ældste hjælper de yngre med tøjet, de voksne er til rådighed og bruger vejledt deltagelse. Børnene øver turtagning og indgår i kontekstens spilleregler og aftaler

- Vi italesætter konflikter - sætter ord på følelserne, søger løsningsmuligheder med børnene
- Generelt sætter vi ord på følelser for at skærpe forståelsen, respekten og omsorgen for hinanden
- De voksne bruger vejledt deltagelse - går foran, ved siden af og bagved i børnefællesskabet
- Vi understøtter og guider i venskaber - vi taler med forældrene om deres barns relationer, samarbejder om kontakten ml børn
- Vi hjælper børnene i kontakten med andre børn - fordrer til samarbejde, at trøste hinanden, etablere venskaber, indgå i dialog, indgå kompromisser, at forstå og indgå fællesskabet sociale spilleregler
- Vi spiller spil i både små og store fællesskaber - øver spilleregler, turtagning og giver alle deltagelsesmuligheder
- Vi synger og danser - styrker fællesskabet - alle har noget at byde ind med
- Vi arbejder på tværs af stuer - skaber nye deltagelsesmuligheder på tværs af alder, køn og kulturelle baggrund
- Vi samarbejder med skolens elever - styrker nye relationer og fællesskaber - viser plads til forskellighed
- Vi laver motoriske aktiviteter - lærer at tage hensyn til hinanden, turtagning, alle har noget at byde ind med

Kommunikation og sprog

Børns kommunikation og sprog tilegnes og udvikles i nære relationer med barnets forældre, i fællesskaber med andre børn og sammen med det pædagogiske personale. Det centrale for børns sprogtilegnelse er, at læringsmiljøet understøtter børns kommunikative og sproglige interaktioner med det pædagogiske personale. Det er ligeledes centralt, at det pædagogiske personale er bevidst om, at de fungerer som sproglige rollemodeller for børnene, og at børnene guides til at indgå i fællesskaber med andre børn.

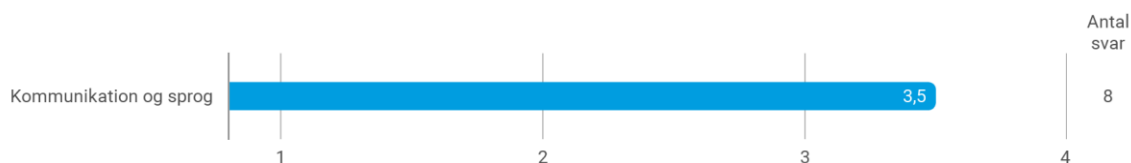
De pædagogiske læringsmål:

Det pædagogiske arbejde med læreplanstemaet Kommunikation og sprog skal tage udgangspunkt i beskrivelsen af temaet og to pædagogiske mål målrettet børn i aldersgruppen 0-5 år. De to pædagogiske mål er følgende:

- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

Resultat fra dagtilbuddets Dialogvurderinger

Nedenfor vises gennemsnitsscoren for fagpersonalets vurderinger af børnenes kommunikation og sprog hentet fra Dialogvurderingerne.

Dagtilbuddets refleksion

Vi understøtter Kommunikation og sprog ved:

- At skabe et sprogligt, stimulerende læringsmiljø gennem forskellige aktiviteter, leg og indretning
- At skabe et dialogbaseret læringsmiljø i forskellige kontekster samt på flere platforme - fysisk ved samtale og digitalt
- At samarbejde tæt med kommunens tale/hørekonsulenter
- Vores sprogpædagog får vejledning fra eksterne samarbejdspartnere og nye input gennem et sprogligt netværk. Det øger den sproglige faglighed, holder os orienteret på de sproglige tendenser, der rører sig. På praksisdage med PPR får vi mulighed for at få vejledning i særlige sproglige udfordringer, både i børnegruppen samt individuelle hensyn

Praksis:

- Vi arbejder med konceptet "Vi lærer sprog". Børnene øver fokusord i Nordstjernen og vi lægger op til, at forældrene ligeledes øver hjemme. Vi samler børnene i små sprogfællesskaber 3 gange om ugen og understøtter sproget gennem forskellige lege, aktiviteter m.m. På stuerne og i garderoben hænger ugens fokusord i børnehøjde til dialog med børnene
- Til samling samtaler vi om ugedagen, datoen, måneden, årstiden og årstallet. Børnene øver at lytte til hinanden samt på skift at kunne fortælle om egne oplevelser.

- Vi sætter ord på følelser, ting, hverdagens gøremål, konflikter, traditioner, omgangstonen i huset, traditioner m.m.
- Vi gentager børnenes sætninger
- Vi laver rim og remser
- Vi spiller spil
- Vi synger
- Vi læser historier
- Vi bruger dialogisk læsning
- I Nordstjernen er der opsat forskellige billeder til at understøtte børnenes sprog samt stimulere, udfordre og udvikle deres sproglige kompetencer
- Gennem kulturelle oplevelser udvikler, stimulerer og udvider vi børnenes begrebsverden
- Vi udfordrer børnene ud fra deres sproglige udviklingsniveau
- Vi støtter børnene nonverbalt gennem visuelle fortællinger, sange, bevægelseslege m.m. Vi opfordrer børnene til at vise os fysisk, hvad de vil, hvis de ikke kan udtrykke det verbalt, Fx. pege, tage den voksne med hen til det som barnet vil etc.
- Vi yder særlig støtte til flersprogede børn og deres familier, fx. støtter dem i forståelsen af hverdagen gennem dialog og 'translater app', laver sproggrupper, finder sprogmateriale på både dansk og deres modersmål til hjemligt brug

Krop, sanser og bevægelse

Børn er i verden gennem kroppen, og når de støttes i at bruge, udfordre, eksperimentere, mærke og passe på kroppen – gennem ro og bevægelse – lægges grundlaget for fysisk og psykisk trivsel. Børnene skal inviteres til at få mange forskellige kropslige erfaringer i et læringsmiljø, hvor bevægelsesglæde, kreativitet og leg er nøglebegreber, og hvor det pædagogiske personale motiverer børnene til at bevæge sig ved at vise glæde ved bevægelse og kropslig udfoldelse.

De pædagogiske læringsmål:

Det pædagogiske arbejde med læreplanstemaet Krop, sanser og bevægelse skal tage udgangspunkt i beskrivelsen af temaet og to pædagogiske mål målrettet børn i aldersgruppen 0-5 år. De to pædagogiske mål er følgende:

- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.
- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.

Resultat fra dagtilbuddets Dialogvurderinger

Nedenfor vises gennemsnitsscoren for fagpersonalets vurderinger af børnenes krop, sanser og bevægelse hentet fra Dialogvurderingerne.

Dagtilbuddets refleksion

Vi understøtter krop, sanser og bevægelse ved:

- At skabe et læringsmiljø med plads til flere former for fysisk udfoldelse, udvise glæde ved at bruge sin krop, udvikle kropsbevidsthed samt at erfare verden gennem kroppen
- At stimulere sanserne gennem aktiviteter, læring og udvikling
- At skabe læringsrum med plads til fantasi, nysgerrighed og eksperimenteren
- At skabe læringsrum til både stille og vilde udfoldelser

Praksis:

- Vores indretning både ude og inde støtter børnene i forskellige motoriske udfordringer og skærper deres sanser

Inde:

- Huler og kroge, hvor børnene kan eksperimentere, bruge fantasien og udfordre kroppen.
- Motorikrum: Klatrestativ, klatrevæg, legehus, gynger, plads til at spille bold, brydelege m.m.
- Snoezelrum: Plads til ro og fordybelse. stille musik, dæmpet belysning, boblerør, projektor med fx skov, under vandet, stjernehimmel

- Fælles Gymnastiksal med skolen: Motorikbaner, lege, boldspil, øve grundbevægelser gå, løbe, kravle, hoppe m.m.
- Fælles musiklokale med skolen: spille på instrumenter, danse m.m.

Ude:

- Motorikbane med hængebro, balancegang m.m
- Sandkasse
- Legehuse
- Legestativ med hængebro, rutschebane, klatrevæg i forskellige udformninger
- Cyklebane med mooncars, banancykler, løbecykler m.m.
- Tur i ladcyklerne

I øvrigt:

- Vi klipper, klistrer, tegner, laver perler, mm - det stimulerer finmotorikken
- Vi præsenterer og arbejder med forskellige materialer både ude og inde: Mudder, sand, modellervoks, gips, mel, fingermaling m.m. børnene udfordres i at mærke og føle og eksperimentere sammen
- Vi arbejder med kollektive beskeder - at kunne modtage en besked og agere kropsligt på den
- Vi arbejder med at vise følelserne kropsligt - vrede, glæde, ked af det m.m.
- Vi arbejder med selvhjulpethed - både individuelt og i samarbejde med andre
- Vi arbejder med at kunne lytte til hinanden
- Vi arbejder med vedholdenhed i de motoriske udfordringer - de voksne går foran og viser en legende tilgang
- Vi har en følekasse i garderoben - børnene er med til at bestemme indholdet
- Vi arbejder med at kunne komme fra høj arousal til lav arousal - de voksne guider og støtter. Ligeledes tilrettelægger vi lege og aktiviteter, hvor vi udfordrer børnenes arousalniveau og understøtter dem i at mestre regulering af kroppen
- Vi lytter til historier
- Vi er i køkkenet og lave mad
- Vi tager på ture i naturen til bl.a. skov og strand

Natur, udeliv og science

Naturen er et rum, hvor børn kan eksperimentere og gøre sig de første erfaringer med naturvidenskabelige tænke- og analysemåder. Men naturen er også et grundlag for at arbejde med bæredygtighed og samspillet mellem menneske, samfund og natur. Det pædagogiske personale skal opmuntre børnene til at foretage egne undersøgelser samt støtte og guide dem i at turde øve sig igen og igen for derved at opbygge en grundlæggende tillid til egne ideer og evner.

De pædagogiske læringsmål:

Det pædagogiske arbejde med læreplanstemaet Natur, udeliv og science skal tage udgangspunkt i beskrivelsen af temaet og to pædagogiske mål målrettet børn i aldersgruppen 0-5 år. De to pædagogiske mål er følgende:

- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.
- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed..

Resultat fra dagtilbuddets Dialogvurderinger

Nedenfor vises gennemsnitsscoren for fagpersonalets vurderinger af børnenes natur, udeliv og science hentet fra Dialogvurderingerne.

Dagtilbuddets refleksion

Vi understøtter natur, udeliv og science ved:

- At bruge uderummet flittigt og skabe forskellige læringsmiljøer i uderummet med plads til leg og fordybelse
- At skabe forskellige dimensioner dvs. de følelsesmæssige, kropslige, sociale, kognitive
- At arbejde bevidst i udelivet med det sociale, trygge, rummelige, vilde, stille rum
- At arbejde eksplosivt og innovativt med målet om at blive en grøn institution med de grønne spirers flag

Praksis:

- Vi sanser ude
- Vi spiser ude i det omfang det er muligt og giver mening
- Vi maler ude
- Vi tegner ude
- Vi laver rytmik og bevægelse ude samt spiller på instrumenter

- Vi spiller spil ude
- Vi læser historier ude
- Vi hviler/ sover, holder siesta ude i det omfang det er muligt
- Vi laver bæredygtighed i børnehøjde, fx. sorterer affald, bygger egen kompost, etablerer mindre køkkenhave
- Vi laver spireforsøg
- Vi dyrker spiselige urter, svampe m.m.
- Vi undersøger fødekæder, nedbrydning
- Vi italesætter fx. madens herkomst, vejrfænomener, årets gang, dyr, planters liv
- Vi tager naturen indenfor i form af udstoppede dyr, blade, frugter m.m.
- Vi kælker, slås med sne, hopper i bladbunker og lugter til naturens dufte
- Vi laver vandkanaler på legepladsen og eksperimenterer med vandet og dets muligheder
- Vi taler om respekten for dyr og planter
- Vi interesserer os for naturfænomener: Sne, regn, ild, sol, torden, måne, stjerner
- Vi har turdag - vi besøger fx. by, strand, museer m.m.
- I nærheden har vi mose, vandløb og marker vi undersøger
- Vi har samarbejde med biavlforening, medicinhaverne, kunst- og naturpark
- Vi har et naturrum og værkstedsrum med tilgængelige materialer, genbrugsmaterialer som børnene kan udforske og lege med
- Vi har materialer i voksenhøjde til at tage ned til inspiration og videns tilegnelse
- Børnene har mulighed for at eksperimentere med materialerne og konstruere ting med materialerne
- Børnene har mulighed for at benytte iPads til at lave små film og billeder af det de laver
- Vi anvender vejledt deltagelse og inspirerer børnene til at udforske og eksperimentere, gerne i fællesskab
- Vi har fokus på børneperspektiver og inddrager børnene i processen - vi lytter til deres interesser og vælger emner i en vekselvirkning mellem voksnes input og børnenes ideer
- Vi forsøger at inddrage forældrene ved at lade dem deltage i ture, temadag m.m. Ligeledes ved opslag, udstillinger m.m. vise deres børns projekter og ideer

Kultur, æstetik og fællesskab

Kultur er en kunstnerisk, skabende kraft, der aktiverer børns sanser og følelser, ligesom det er kulturelle værdier, som børn tilegner sig i hverdagslivet. Gennem læringsmiljøer med fokus på kultur kan børn møde nye sider af sig selv, få mulighed for at udtrykke sig på mange forskellige måder og forstå deres omverden. Det pædagogiske personale skal derfor skabe et læringsmiljø, der formidler glæde ved æstetiske oplevelser og skabende praksis.

De pædagogiske læringsmål:

Det pædagogiske arbejde med læreplanstemaet Kultur, æstetik og fællesskab skal tage udgangspunkt i beskrivelsen af temaet og to pædagogiske mål målrettet børn i aldersgruppen 0-5 år. De to pædagogiske mål er følgende:

- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.
- Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

Resultat fra dagtilbuddets Dialogvurderinger

Nedenfor vises gennemsnitsscoren for fagpersonalets vurderinger af børnenes kultur, æstetik og fællesskab hentet fra Dialogvurderingerne.

Dagtilbuddets refleksion

Vi understøtter kultur, æstetik og fællesskab ved:

- at skabe et læringsmiljø, hvor børnene stifter bekendtskab med forskellige traditioner, forskellige materialer, forskellige udtryksformer, begivenheder, egne og andres kultur
- at skabe et læringsmiljø med plads til både store og mindre fællesskaber
- at skabe og indrette et læringsmiljø med plads til forskellige lege

Praksis:

- Vi har indrettet et værksted med plads til at arbejde med forskellige materialer
- Børnene stifter bl.a. kendskab med andre kulturer i hverdagen, da børnegruppen er sammensat af forskellige kulturer og tosprogede børn og deres familier - bl.a. lytter de til andre sprog i leg og dialog med andre børn
- De voksne præsenterer børnene for forskellige kulturer i aktiviteter, temauger m.m. Børnene får kendskab til andre kulturers danse, fortællinger, madlavning m.m.

- Vi får 1-2 gange om året besøg af et børneteater - bl.a har børnene selv været aktører i teateret
- Vi deltager i koncerter, både med professionelle kunstnere samt den lokale musikskole
- Vi har musik med instrumenter mindst en gang om ugen, hvor børnene deltager aktivt på hver deres måde - vi tilrettelægger det efter børnegruppen og deler gerne i mindre fællesskaber, når der er mulighed for det, og det giver mening
- Vi synger og danser - både nye og gamle sanglege
- Vi laver rim og remser
- Vi leger med sproget i dialog - laver fjollehistorier, fjollesange m.m.
- Hver fredag har vi morgensamling med skolen - det er en kombination af sange og bevægelse med fokus på dansk kulturskat
- Igennem lege udforsker og leger børnene hverdagens kontekster og oplevelser fx. rollelege og professionslege
- Børnene leger fantasilege
- Vi læser bøger om forskellige emner, fantasi m.m.
- Vi fejrer traditioner i løbet af året - både årstidens fx. jul, fastelavn m.m. og egne traditioner såsom, fælles temauge med skolen, udflugter m.m.
- Vi taler med børnene om, hvad der er godt/ondt, rigtigt/forkert, sandhed/løgn m.m
- Vi har udklædningstøj som både kan bruges i lege men også til teater
- Vi laver teater med børnene, både hvor hvor børnene er aktører men også dukketeater, vi har hånddukker hængende på en snor til leg
- Vi griber børnenes ideer og input og skaber forskellige udtryksformer i fællesskab - nye danse, kreative ting i forskellige materialer, teater, sange m.m.
- Vi giver børnene rum og tid til at spejle sig i hinanden
- Vi har et stort udvalg af bøger, både til læsning i børnehavn men også til udlån til familierne
- Vi har en læseø omgivet af bøger
- Børnene får ny inspiration af bøger gennem vores samarbejde med øens bibliotek - vi kan bede om specifikke bøger, hvis der er en speciel interesse for et tema i børnegruppen
- Vi arbejder med it i børnehøjde - børnene er med til at tage billeder og lave film af deres hverdag, som forældrene kan se, når de henter børnene. Børnene præsenteres for forskellige apps der kan understøtte børnenes leg, fantasi, eksperimenteren og kreativitet
- Vi arbejder med gensidig tillid og respekt
- Vi arbejder med den gode omgangstone, hvor alle mødes med positive forventninger, plads til forskellighed og alle har noget at byde ind med i fællesskabet
- De voksne er rollemodeller og går foran for at understøtte Nordstjernens værdier, principper og det gode børnemiljø

UDVIKLINGSPLANER

Natur, udeliv og science

S a m m e n h æ n g	<p>Vi vil gerne blive bedre til at bruge uderummet til nye og anderledes aktiviteter.</p> <p>Vi vil gerne tilbyde børnene et mere stærkt, stimulerende og udviklingsrigt uderum.</p> <p>Vi vil skabe et læringsmiljø med nye aktiviteter, genkendelige aktiviteter fra inderummet samt gøre brug af og udvikle de kompetencer personalegruppen besider.</p>
M ål	<p>-Vi skal skabe et udviklende og stimulerende udemiljø, hvor målene fra Nye styrkede læreplan og vores egne værdier og målsætninger for natur, udeliv og science understøttes og styrkes.</p> <p>-Alle voksne skal være aktivt deltagende og understøtte den fælles målsætning.</p> <p>-Det er et fælles projekt for hele Nordstjernen - et samarbejde med børn, forældre og personale</p>
T e g n	<p>- At uderummet er en aktiv del i planlægningen og udførelsen af de pædagogiske aktiviteter</p> <p>- At børnene deltager aktivt i aktiviteterne og gøremålene og kommer med input</p> <p>- At der er fokus på børneperspektivet</p> <p>- At forældrene udviser tillid til personalets kompetencer og ideer samt de føler sig medinddraget</p>
Ti lt a g	<p>-Natur, udeliv og science er en del af Nordstjernens rutinesituationer, dagens aktiviteter og gøremål</p> <p>- De indkøbte materialer til uderummet anvendes</p> <p>- Vi lader os inspirere af diverse artikler, teori m.m., så vi kan skabe og udvikle sammen</p> <p>- Vi laver ture ud af huset</p> <p>- Vi arbejder med forskellige materialer i uderummet</p> <p>- Vi bringer inderummet ud i uderummet for at give tryghed og genkendelighed for børnene</p>
E v al u er in g	<p>- Vi evaluerer sammen og på p- møder en gang hvert halve år - justerer tiltag m.m.</p> <p>- Naturansvarlig evaluerer løbende mundtligt med ledelsen</p>

EVALUERINGSKULTUR

Med evalueringskultur i dagtilbuddet forstås, at lederen har ansvar for, at det pædagogiske personale og ledelsen løbende forholder sig reflektivt til, hvordan de pædagogiske læringsmiljøer understøtter børnegruppens trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Det kan fx ske, ved at praksis fastholdes gennem pædagogisk dokumentation, der danner grundlag for analyse af og systematisk refleksion over sammenhængen mellem læringsmiljøet og børnenes læring og trivsel og udvikling. Det kan give anledning til justeringer, så det pædagogiske læringsmiljø bedst muligt understøtter børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Kravet om etablering af en evalueringskultur i dagtilbuddet skal understøtte, at personalet udvikler en fagligt selvkritisk og reflekteret tilgang til tilrettelæggelse og evaluering af den pædagogiske praksis. Den faglige og selvkritiske tilgang skal bidrage til, at personalet får øje på deres praksis, tænker over den og ser mulighederne for at ændre praksis, hvis der er behov for det, hvilket i sidste ende skal udvikle og kvalificere den pædagogiske praksis.

Den enkelte leder er ansvarlig for sit arbejde over for kommunalbestyrelsen. Det er inden for rammerne af kommunalbestyrelsens fastsatte rammer og retningslinjer op til den enkelte leder af dagtilbuddet at beslutte, hvordan evalueringen konkret foregår og gennemføres.

En systematisk og udviklende evalueringskultur er central for den løbende udvikling af den pædagogiske praksis, og målet er bedre pædagogiske læringsmiljøer for børnene gennem en systematisk evalueringskultur og en meningsfuld og udviklende feedback til det pædagogiske personale.

Det er ikke hensigten, at det enkelte barn skal evalueres, idet fokus i evalueringen er sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse, herunder hvorvidt det pædagogiske læringsmiljø fører til den trivsel, læring, udvikling og dannelse hos børnene, der ønskes (Hovedpublikationen, s. 50).

HVAD SIGER LOVEN?

- Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at etablere en evalueringskultur i dagtilbuddet, som skal udvikle og kvalificere det pædagogiske læringsmiljø.
- Lederen er ansvarlig for, at arbejdet med den pædagogiske læreplan evalueres mindst hvert andet år med henblik på at udvikle arbejdet. Evalueringen skal tage udgangspunkt i de pædagogiske mål og herunder en vurdering af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbuddet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.
- Evalueringen skal offentliggøres.
- Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at sikre en løbende pædagogisk dokumentation af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Den pædagogiske dokumentation skal indgå i evalueringen.

Dagtilbudslovens § 9, stk. 2 og 3

Hvordan skaber vi hele dagen et pædagogisk læringsmiljø, der giver alle børn mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes? Det vil sige, hvordan dokumenterer og evaluerer vi løbende vores pædagogiske arbejde, herunder sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og de tolv pædagogiske mål?

Her kan I kort beskrive jeres arbejde med at etablere en evalueringskultur som en del af det daglige pædagogiske arbejde. I kan fx beskrive, hvordan I arbejder systematisk med evaluering, om I arbejder med særlige metoder, om I arbejder eksperimenterende eller undersøgende med et særligt fokus, samt hvordan, hvor ofte og i hvilke fora I drøfter og reflekterer over jeres pædagogiske praksis mv.

>Skriv her.<

Hvordan evaluerer vi arbejdet med den pædagogiske læreplan, som skal foretages mindst hvert andet år?

Her kan I fx kort beskrive, hvordan evaluering af læreplanen kan ses i forhold til jeres evalueringskultur i hverdagen.

>Skriv her.<

Spørgsmål til Søren:

Vurderinger, hvem og hvordan?

Side 32-35??? Hvad er det og hvor skriver man i det i læreplanen fra H&H?